

Porteføljestyret for Banebrytende forskning

Dato	Sted	
07.11.2025	Norges forskningsråd	
09:00-15:00	Digitalt Zoom-møte	
Sak PS-BF 53/25	Godkjenning av sakslisten	09:00-
Sak PS-BF 54/25	Godkjent møteprotokoll fra porteføljestyremøte 4/25	-
Sak PS-BF 55/25	Spørsmål om habilitet	-09:05
Sak PS-BF 56/25	Orienteringer Skriftlige: 1. Endringer i fullmakter 2. Nasjonaljubileet Muntlige: 1. Statsbudsjettet for 2026 2. Behandling av fagevalueringer i Styret	09:05-09:40
Sak PS-BF 57/25	FRIPRO-tildelinger U.off., jf. Offl. §14	09:40-10:10
Sak PS-BF 58/25	Vedtaksprinsipper for søknader om toppforskere og radikale forskningsidéer	10:10-10:30
	Pause	10:30-10:45
Sak PS-BF 59/25	Tildeling av forskerskoler U.off., jf. Offl. §14	10:45-11:15
Sak PS-BF 60/25	Tildeling av nettverksprosjekter U.off., jf. Offl. §14	11:15-11:45
	Lunsj	11:45-12:30
Sak PS-BF 61/25	EUs neste rammeprogram	12:30-13:15
	Pause	13:15-13:30
Sak PS-BF 62/25	Status for satsingen på humaniora	13:30-14:00
Sak PS-BF 63/25	Møteplan for 2026	14:00-14:15
Sak PS-BF 64/25	Eventuelt	14:15->
Sak PS-BF 65/25	Godkjenning av møteprotokoll	<-14:30

Porteføljestyret for Banebrytende forskning, møte 4/25

Dato
12. september
kl. 09.00-15.00

Sted
Norges forskningsråd, møterom Hassel 2

Til stede

Terje Lohndal - leder
Marianne Fyhn
Cathrine Holst
Inge Jonassen
Rasmus Larsen
Barbara van Loon
Tine Uberg Nærland
David Budtz Pedersen
Marie Rognes
Inger Skjelsbæk
Magne Olav Sydnes
Jarle Trondal
Åsa Sandnes (KD observatør)

Forfall

Anette Bayer
Jarle Trondal

Til stede fra Forskningsrådet

Områdedirektør Benedicte Løseth
Avdelingsdirektør Petter Helgesen
Spesialrådgiver Harald H. Simonsen
Spesialrådgiver Christian Lund
Spesialrådgiver Heidi Roggen (sak 41-44)
Spesialrådgiver Berit Avset (sak 44)
Spesialrådgiver Marianne Grønseth (sak 45 og 47)
Spesialrådgiver Jon Holm (sak 45)
Spesialrådgiver Hilde Grindvik Nilsen (sak 47)
Seniorrådgiver Rebecca Ronke (sak 47)
Seniorrådgiver Wiebke Ramm (sak 50)

Sak PS-BF 37/25 Godkjenning av sakslisten
Vedtak: Saklisten godkjennes.

Sak PS-BF 38/25 Godkjent møteprotokoll fra porteføljestyremøte 2/25
Møteprotokollen er godkjent i møte 2/25.

Sak PS-BF 39/25 Spørsmål om habilitet
Saksgrunnlag:

Saksfremlegg

Vedtak: Habilitet for sak 41 og 44 tas opp under behandlingen av sakene.
Alle porteføljestyrets medlemmer er habile i behandlingen av de øvrige saker på sakslisten.

Sak PS-BF 40/25 Orienteringer
Muntlige:
1. Nasjonaljubileet 2030

-
2. Prosjekt for utvikling av virkemidler knyttet til high risk – high gain

Vedtak: Porteføljestyret tar sakene til orientering.

Sak PS-BF 41/25 FRIPRO - tildelinger U.off. jf. Offl. § 14

Saksgrunnlag:

Saksfremlegg

1. Vedlegg 1 Om utlysningene
2. Vedlegg 2 Prosjektdeltakere
3. Vedlegg 3 Habilitet
4. Vedlegg 4 Kvalifiserte søknader
5. Vedlegg 5 Ikke-kvalifiserte søknader
6. Vedlegg 6 Bevilgningsprinsipper
7. Vedlegg 7 Gjennomgang av bruk av bevilgningsprinsipper
8. Vedlegg 8 Søknadsdokumenter

Vedtak:

1. Porteføljestyret for banebrytende forskning vedtar at følgende porteføljestyremedlemmer regnes som inhabile for disse søknadene og vedtaksforslagene. Porteføljestyremedlemmene deltar ikke i diskusjon eller vedtak for søknadene de er inhabile for.
 - a. Vedtaksforslag 3:
 - i. Terje Lohndal (359553)
 - ii. Marie Rognes (357556)
 - b. Vedtaksforslag 4:
 - i. Annette Bayer (357531)
 - c. Vedtaksforslag 5:
 - i. Inger Skjelsbæk (359555 og 359056)
 - ii. Annette Bayer (356995)
 - iii. Cathrine Holst (358743)
 2. Porteføljestyret for banebrytende forskning vedtar at alle søknader til behandling i FRIPRO om Forskerprosjekt, med karakter 5 eller lavere på minst ett vurderingskriterium, avslås en bloc i henhold til FRIPRO – Bevilgningsprinsipper vedtatt av porteføljestyret for banebrytende forskning 12. april 2024, sak 14-24, regel 2.1. Dette gjelder søknadene 356935, 356983, 357027, 357294, 357312, 357523, 357577, 357634, 357700, 357709, 357718, 357738, 357740, 357749, 357753, 357781, 357782, 357786, 357792, 357797, 357819, 357820, 357851, 357956, 359008, 359066, 359077, 359084, 359111, 359371, 359375, 359388, 359392, 359428, 359474, 359504, 359506, 359534, 359539, 359547, 359556, 359564, 359566, 359568, 359578, 359582, 359583, 359585, 359614, 359621, 359626, 359628, 359636, 359640, 359647, 359656, 359671, 359696, 359747, 359793, 359944, 359962, 359972, 359986, 360015, 360022, 360027, 360070 og 360343.
 3. Porteføljestyret for banebrytende forskning tildeler 131,8 millioner kroner til tolv søknader til FRIPRO om Forskerprosjekt. Søknadene innvilges i henhold til FRIPRO – Bevilgningsprinsipper vedtatt av porteføljestyret for banebrytende forskning 12. april 2024, sak 14-24, regel 2.2. Dette gjelder søknad 357556, 357701, 357719, 357742, 357840, 359196, 359477, 359529, 359553, 359559, 359602 og 359709.
-

-
4. Porteføljestyret for banebrytende forskning tildeler 5,6 millioner kroner til én søknad til FRIPRO om Forskerprosjekt. Søknadene innvilges i henhold til FRIPRO – Bevilgningsprinsipper vedtatt av porteføljestyret for banebrytende forskning 12. april 2024, sak 14-24, regel 2.3. Dette gjelder søknad 357735.
 5. Porteføljestyret for banebrytende forskning tildeler 53,4 millioner kroner til fem søknader til FRIPRO om Forskerprosjekt. Søknadene innvilges i henhold til FRIPRO – Bevilgningsprinsipper vedtatt av porteføljestyret for banebrytende forskning 12. april 2024, sak 14-24, regel 2.4. Dette gjelder søknad 358743, 359555, 359599, 359650 og 359969.
 6. Porteføljestyret for banebrytende forskning vedtar at alle søknader til behandling i FRIPRO om Forskerprosjekt som har deltatt i tre runder, avslås i henhold til FRIPRO – Bevilgningsprinsipper vedtatt av porteføljestyret for banebrytende forskning 12. april 2024, sak 14-24, regel 2.5. Dette gjelder søknad 355795.

Sak PS-BF 42/25 Søknadsbehandling av løpende forskerprosjektutlysninger

Saksgrunnlag:

Saksfremlegg

Vedtak: Administrasjonen tar porteføljestyrets innspill til etterretning.

Sak PS-BF 43/25 Vedtaksprinsipper for søknader om toppforskere og radikale forskningsidéer

Saksgrunnlag:

Saksfremlegg

Vedtak: Administrasjonen tar porteføljestyrets innspill med seg i det videre arbeidet med nye tildelingsprinsipper.

Sak PS-BF 44/25 Finansiering av kvalifiserte ERC-søknader U.off., jf. Offl. §14

Saksgrunnlag:

Saksfremlegg

1. Vedlegg 1 Prosjektdeltakere
2. Vedlegg 2 Habilitet
3. Vedlegg 3 Søknadsdokumenter

Vedtak Porteføljestyret for banebrytende forskning vedtar at følgende porteføljestyre-medlemmer er inhabile i behandlingen av disse søknadene og vedtaksforslagene. Disse fratrer behandlingen av saken:

Marie Rognes, Marianne Fyhn

Porteføljestyret har gjort en randomisert utvelgelse blant de innsendte søknadene og tildeler midler til følgende søknader:

22 mill kroner til søknad 360129 («ERC Starting Grant»)

23,6 mill kroner til søknad 360097 («ERC Consolidator Grant»)

I tillegg settes følgende søknader på reserveliste for hver søknadstype. Dersom en av de innvilgede søknadene likevel får finansiering fra ERC, tildeles søknaden av samme søknadstype på reservelisten.

ERC Starting Grant: 360056

ERC Consolidator Grant: 360092

Øvrige søknader avslås. Dette gjelder søknadene: 360047, 360064, 360084, 360087, 360106

Sak PS-BF 45/25 Fagevalueringer: Formål gjennomføring og effekter

Saksgrunnlag:

Saksfremlegg

1. Vedlegg 1 Fagevalueringer som forskningspolitisk virkemiddel

2. Vedlegg 2 Oppsummering av erfaringer med gjennomføring av fagevalueringer

Vedtak:

Porteføljestyret for banebrytende forskning mener at fagevalueringene av norsk forskning slik de har skjedd i 3.runde, er svært viktig for utviklingen av norsk forskning, de har god nytteverdi for institusjonene og bidrar til den strategiske utviklingen av både forskergrupper, forskningsmiljø og forskningstema. Fagevalueringene gir også Forskningsrådet og departementet meget gode verktøy for videreutvikling av norsk forskning.

Porteføljestyret anbefaler at Forskningsrådet bygger videre på erfaringene med 3. runde av fagevalueringer innen MNT og Livsvitenskap i den videre utvikling av modellen for fagevalueringer. Ved oppstart av HUMSAM evalueringen ber porteføljestyret administrasjonen:

- Ta hensyn til ønsket fra forskningsinstitusjonene om tidlig involvering i arbeidet med å utforme evalueringsprotokoll og maler for egevaluering i nye HUMSAM-evalueringer
- Sikre en god tilpasning til de ulike sektorene og institusjonstypene i sektoren
- Sørge for at evalueringskomiteene har en tilstrekkelig forståelse av det norske forskningssystemet og ulikhet i formål mellom sektorer
- Tilrettelegge for størst mulig deltakelse fra relevante forskningsmiljø og institusjoner

Sak PS-BF 46/25 Porteføljeanalyse 2025 Banebrytende forskning

Saksgrunnlag:

Saksfremlegg

1. Vedlegg Porteføljeanalyse 2025 Banebrytende forskning

Vedtak:

Porteføljestyret tar porteføljeanalysen til etterretning.

Sak PS-BF 47/25 Oppfølging av fagevalueringer

Saksgrunnlag:

Saksfremlegg

1. Vedlegg 1 Oppsummering av den nasjonale EVALMEDHELSE rapporten

2. Vedlegg 2 Oppsummering av den nasjonale EVALMIT rapporten

Vedtak:

Porteføljestyret slutter seg til planene for videre oppfølging av de fire fagevalueringene EVALBIOVIT, EVALNAT, EVALMEDHELSE og EVALMIT. Administrasjonen tar med seg porteføljestyrets synspunkter og innspill i det videre arbeidet med oppfølgingen i 2026 og 2027. Det henvises i den sammenheng blant annet til satsingsforslag 2027 sak PS-BF 48/25.

Sak PS-BF 48/25 Satsingsforslag 2027

Saksgrunnlag:

	Saksfremlegg 1. Vedlegg 1 Radikale forskningsideer 2. Vedlegg 2 Styrking av norsk kjemiforskning 3. Vedlegg 3 Stimulere til å ta banebrytende forskning i bruk
Vedtak:	Porteføljestyrets innspill og kommentarer tas med i det videre arbeidet med satsingsforslagene

Sak PS-BF 49/25	Investeringsplan 2026-2028 Banebrytende forskning
	Saksgrunnlag:
	Saksfremlegg 1. Vedlegg 1 Investeringsplan 2026-2028 Banebrytende forskning
Vedtak:	Porteføljestyret for Banebrytende forskning vedtar investeringsplanen for 2026-2028 med de endringer som kom fram i møtet.

Sak PS-BF 50/25	Status for sentre for norsk som fagspråk
	Saksgrunnlag:
	Saksfremlegg
Vedtak:	Porteføljestyret tar presentasjonene fra senterlederne til orientering.

Sak PS-BF 51/25	Eventuelt
	Det var ingen saker under eventuelt.

Sak PS-BF 52/25	Godkjenning av møteprotokoll
Vedtak:	Porteføljestyret godkjenner møteprotokollen.

Sak PS-BF 55/25

Spørsmål om habilitet

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Porteføljestyret for Banebrytende forskning	Petter Helgesen	Harald H. Simonsen	1. Bestemmelser om habilitet og tillit i Norges forskningsråd - kort
Fra			
Områdedirektør Benedicte Løseth			

BESLUTNINGSSAK

Forslag til vedtak Habilitet for sak 57, 59 og 60 tas opp under behandlingen av sakene.
Alle porteføljestyrets medlemmer er habile i behandlingen av de øvrige saker på sakslisten.

Kort bakgrunn Møtet er et tildelingsmøte for tildeling av midler til FRIPRO-søknader. For slike tildelingssaker er det spesielt viktig at porteføljestyret diskuterer spørsmål om habilitet knyttet til styrets medlemmer med hensyn til de søknader som skal behandles på møtet.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet Alle møter i porteføljestyrene skal ha en sak hvor styret vurderer medlemmenes habilitet knyttet til sakene som skal behandles på møtet.

Hovedpunkter Habilitet for sak 57, 59 og 60 tas opp under behandlingen av saken.
Medlemmer som er inhabile forlater møtet og deltar ikke i diskusjon og vedtak knyttet til søknadene de er inhabile for.
Det er ingen inhabilitet knyttet til andre saker på sakslisten.

Forberedelse / prosess Lister over prosjektledere og deltagere i søknadene som skal behandles i sak 57, 59 og 60, ble lagt ut i porteføljestyrets Teams-rom før møtet. Porteføljestyrets medlemmer ble før møtet bedt om å melde inn vurdering av sin habilitet knyttet til søknadene som skal behandles. Et forslag til inhabile medlemmer er laget av administrasjonen basert på innspillene.

Videre saksgang Følges opp i møtet.

Bestemmelser om habilitet og tillit

i Norges forskningsråd – kortversjon

Forskningsrådet er omfattet av habilitetsbestemmelsene i Forvaltningslovens kapittel II "Om ugildhet". Bestemmelsene gjelder også eksterne enkeltpersoner som bidrar i Forskningsrådets saksbehandling, som fagekspert. Forskningsrådet har i tillegg vedtatt egne bestemmelser om habilitet og tillit. Disse er på noen punkter strengere enn lovens regler. De viktigste bestemmelsene for vurdering av habilitet er følgende:

Fra bestemmelsene:

2 Definisjoner

I disse bestemmelsene menes med:

Part – person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder, jf. forvaltningslovens § 2 e). Som part regnes normalt også enkeltperson som er direkte identifisert i en søknad og som har en sentral rolle i prosjektet.

3 Habilitetskrav og avgjørelse av habilitetsspørsmålet

3.1 Automatisk inhabilitet

Ansatt, ekspert eller medlem av styrende og rådgivende organer i Forskningsrådet samt enhver annen som utfører tjeneste eller arbeid for Forskningsrådet, er i alle tilfelle inhabil til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse, eller treffe avgjørelse i en sak

- a) når han eller hun selv er part i saken
- b) når han eller hun er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nært som søsken
- c) når han eller hun er eller har vært gift eller partner med eller er forlovet med, eller er samboer med, eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part.
- d) når han eller hun er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte
- e) når han eller hun leder eller har en ledende stilling i, eller er medlem av styringsorgan eller bedriftsforsamling for en offentlig eller privat virksomhet, som er part i saken
- f) når han eller hun er, eller for mindre enn 3 år siden har vært, veileder for en part med sikte på doktorgrad

3.2 Inhabilitet etter skjønn

Ansatt, ekspert eller medlem av styrende og rådgivende organer i Forskningsrådet samt enhver annen som utfører tjeneste eller arbeid for Forskningsrådet, er inhabil til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse, eller treffe avgjørelse i en sak når det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til hans eller hennes upartiskhet.

Ved vurderingen skal det blant annet legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham eller henne selv eller noen som han eller hun har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.

Kommentar til 3.2:

I skjønnsvurderingen skal en særlig vurdere og vektlegge følgende:

- personlig interesse for utfallet av saken
- nært faglig samarbeid, herunder vurdere betydningen av samforfatterskap og veiledning
- nært vennskap
- personlig eller faglig motsetningsforhold
- personlig eierskap – aksjer e.l.

Fra veiledningen:

3. Generelt om habilitetsvurdering

Ved vurdering av habilitetsforhold vil det ofte være behov for å bruke skjønn. Ved vurdering av habilitet må følgende overordnede spørsmål stilles:

- Er det noen forhold i saken som kan svekke, eller kan antas å svekke, vedkommendes profesjonelle dømmekraft?
- Er det noen forhold i saken som kan svekke, eller kan antas å svekke, vedkommendes profesjonelle dømmekraft sett utenfra?
- Er vedkommendes opptreden egnet til å svekke tilliten til beslutningen?

Det skal legges vekt på muligheten for personlig fordel, tap eller ulempe som følge av utfallet av saken.

Nedenfor er det satt opp en oversikt over hvilke forhold som bør vurderes når man skal avgjøre om en person er inhabil.

Sjekkpunkter	Nærmere beskrivelse
a) Automatisk inhabilitet	Se bestemmelsene om automatisk inhabilitet
b) Nær personlig/faglig tilknytning	Nært personlig vennskap (det må være mer enn bare bekjentskap), faglig fellesskap, for eksempel samarbeid eller samforfatterskap av nyere dato etc. Både omfang og nærhet i tid er elementer i vurderingen av nærhet i samarbeid/-samforfatterskap (se kapittel 4.1 om faglig samarbeid). Ved vurdering av om nære personlige eller faglige forhold fører til inhabilitet, må det vurderes om avgjørelsen av den aktuelle saken har betydning for den man har et nært forhold til (jf. punkt c).
c) Mulighet for personlig vinning/tap/ulempe	For å bli inhabil skal man selv, eller noen man har et nært forhold til (punkt b), ha noen grad av personlig interesse av utfallet av en sak. I Forskningsrådet vil det normalt dreie seg

	om utfallet av en prosjektbevilgningssak. Den personlige interessen kan være av faglig og/eller økonomisk art. For universitetsansatte kan egeninteressen ofte være av faglig art. Man kan ha en egeninteresse av at ens fagmiljø blir styrket, får økt anerkjennelse, eller får finansiert nytt utstyr, selv om man ikke selv er direkte involvert i det aktuelle prosjektet, fordi dette kan øke ens egne muligheter for fremtidig støtte. For en bedriftsansatt, spesielt fra en liten bedrift, kan egeninteressen være av økonomisk art, det kan trygge arbeidsplassen for alle om bedriften får en bevilgning. For ansatte ved forskningsinstitutter kan begge forhold være aktuelle, avhengig av instituttets størrelse og mangfold (se kapittel 5).
d) Andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til en beslutning hvis vedkommende deltar	Er det noen forhold som kan svekke, eller kan antas å svekke, den profesjonelle dømmekraften sett utenfra, for eksempel knyttet til kravet om forsvarlig saksbehandling, likebehandling eller saklighet? Kontrollspørsmålet må være: Hvordan tar dette seg ut utenfra? Det må være en vurdering som bygger på mer enn løse antagelser og spekulasjoner. Man må vurdere det slik at det er overveiende sannsynlig, at noen vil reise spørsmål ved en persons upartiskhet, og at dette vil svekke tilliten til den aktuelle beslutningen.

Det er viktig at alle aktuelle momenter vurderes i hvert enkelt tilfelle. Hvis flere momenter gjør seg gjeldende samtidig, kan det lettere føre til inhabilitet.

4. Vurdering av inhabilitet etter skjønn

Når det ikke foreligger automatisk inhabilitet, er det viktig å vurdere inhabilitet ut fra reglene om skjønn. Det er ulike faktorer som må vurderes under denne kategorien. Vurderingstemaene er om det foreligger andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til en beslutning dersom vedkommende deltar i saksbehandlingen. Det skal bl.a. legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære en mulighet for fordel, tap eller ulempe for vedkommende selv eller noen han eller hun har nær personlig tilknytning til.

Habilitetskravene kan bli noe strengere jo vanskeligere, viktigere og mer skjønnspreget en sak er, og også når den enkeltes mulighet for å påvirke den endelige avgjørelse i en sak er stor. Det er viktig at det ikke skapes tvil om vedkommendes tilknytning til saken eller partene.

Nedenfor drøftes en del typiske situasjoner som er aktuelle i Forskningsrådet

4.1 Nært faglig samarbeid, herunder samforfatterskap og veiledning

Den som har, eller inntil nylig har hatt, et nært faglig samarbeid med en person eller institusjon som er part i saken vil kunne bli inhabil fordi et nært faglig samarbeid kan påvirke evnen til upartisk vurdering.

Generelt skal det mye til for at samarbeid i tjeneste skal medføre inhabilitet. Det er først hvis samarbeidet er særlig nært og omfattende at det kan bli spørsmål om inhabilitet av den grunn alene.

Vanlig samarbeid i tjeneste og kontakt grunnet i arbeid innen samme fagfelt vil normalt ikke føre til inhabilitet. Forvaltningsloven åpner for en bred skjønnsmessig vurdering der det avgjørende er om det er konstatert et «særegent forhold» og om det er «egnet til å svekke tilliten» til upartisk vurdering. Forskning kan imidlertid ha særtrekk som skiller det fra annet samarbeid i tjeneste, fordi forskning er en mer personlig virksomhet.

Der kriteriene for rettmessig forfatterskap er oppfylt (jfr. definisjonen i etikkom.no) vil det foreligge et samarbeid, men det er ikke gitt at det medfører inhabilitet. Antall bidragsytere til en publikasjon, og rollen vedkommende har hatt, kan si noe om sannsynligheten for at samarbeidet er så nært at det vil medføre inhabilitet. Antall sampublikasjoner og utgivelseshyppigheten er også faktorer som må vurderes.

Samforfatterskap som ikke fyller vilkårene for rettmessig forfatterskap, vil ikke føre til inhabilitet med mindre det også foreligger samarbeid ut over samforfatterskapet som er av en slik karakter at det fører til inhabilitet.

- Redaktøransvar vil normalt ikke medføre inhabilitet.
- Ved rettmessig samforfatterskap som ligger nær 3 år tilbake i tid kan det være aktuelt å undersøke når samarbeidet fant sted, fordi det kan ha gått en tid før publikasjonen kom på trykk.

Veiledning

En person som har vært veileder for en part med sikte på doktorgrad for mer enn tre år siden (jf. bestemmelsenes punkt 3.1 f) må vurdere sin habilitet ut fra spørsmålene i de tre kulepunktene i kapittel 3 i veiledningen. Det samme gjelder for den som er, eller har vært, veileder for en part med sikte på andre eksamener enn doktorgrad.

5. Inhabilitet for ansatt ved samme institusjon (kollega-inhabilitet)

Når det gjelder kollegainhabilitet, kan både reglene om automatisk inhabilitet og inhabilitet etter skjønn komme til anvendelse.

Flere momenter må vurderes når en person skal være med på å fatte vedtak som gjelder søknader fra den institusjonen der vedkommende er ansatt.

- Hvilken posisjon har vedkommende i institusjonen?
 - Under ellers like forhold vil inhabilitet kunne oppstå oftere når vedkommende har en sentral posisjon i den virksomhet der vedkommende er ansatt.
- Eierrettigheter i form av aksjer eller lignende i den institusjonen hvor vedkommende er ansatt, må vurderes.
 - Høy stilling ved institusjonen kan medføre at selv en mindre aksjepost vil kunne utløse inhabilitet. Omvendt vil en stor aksjepost kunne bidra til å utløse inhabilitet også for en vanlig ansatt i vedkommende institusjon.

Vurdering av inhabilitet vil kunne påvirkes av hvilken sektor (universitetssektoren, instituttsektoren eller næringslivet) vedkommende er tilknyttet.

Under følger noen momenter som kan brukes ved habilitetsvurderingen basert på vedkommendes tilknytning til de ulike sektorene:

Universitetssektoren

Den som er rektor, dekan eller instituttleder vil være inhabil til å behandle søknader fra egen enhet i henhold til bestemmelsenes punkt 3.1 e). Det samme gjelder den som sitter i styret for universitetet, fakultetet eller instituttet.

Forsker/professor vil ofte kunne være inhabil for søknader der forskere fra egen forskergruppe, eller nære faglige samarbeidspartnere, er sentrale. Det at man kommer fra samme institutt, behøver ikke å medføre inhabilitet. Dette vil være avhengig av instituttets størrelse (antall forskere) og den faglige relasjonen mellom søker og vedkommende forsker/professor. Dette må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Instituttsektoren

Den som er leder, eller har ledende stilling, ved et institutt vil være inhabil i henhold til bestemmelsenes punkt 3.1.e). Det samme gjelder den som sitter i styret for instituttet.

Forsker-/professorstilling vil, på samme måte som for universitetssektoren, ofte kunne medføre inhabilitet for søknader der forskere fra egen forskergruppe eller nære faglige samarbeidspartnere er sentrale. I tillegg må det vurderes hvilken betydning det har for den ansatte at en søknad fra instituttet blir innvilget. I denne vurderingen må det legges særlig vekt på prosjektets betydning for instituttets økonomi og renommé.

Næringslivet

Den som er leder, eller har ledende stilling, i et selskap vil være inhabil i henhold til bestemmelsenes punkt 3.1.e). Det samme gjelder den som sitter i styret for selskapet.

Ansatte i et selskap som søker om forskningsmidler, vil, på samme måte som for universitets- og instituttsektoren, ofte kunne være inhabile for søknader der personer fra eget fagmiljø eller nære faglige samarbeidspartnere er sentrale. I tillegg må det vurderes hvilken betydning det har for de ansatte at en søknad fra selskapet blir innvilget. I denne vurderingen må det legges særlig vekt på prosjektets betydning for selskapets økonomi og renommé.

Endringer i fullmaktene

Styret vedtok 2. juni endringer i Forskningsrådets fullmakter, blant annet for å effektivisere saksbehandlingen og tydeliggjøre porteføljestyrenes hovedoppgaver. Hovedledelsen har også fastsatt retningslinjer for behandling av saker på sirkulasjon i Forskningsrådets styrer. Nedenfor følger de viktigste endringene:

- Vedtak om tildeling i internasjonale utlysninger
 - o I internasjonale utlysninger hvor porteføljestyret har fastsatt budsjettrammen for utlysningen og den faglige vurderingen og rangeringen er gjort på en internasjonal arena, har administrerende direktør tildelingsfullmakt.
- Søknader utenfor utlysningens tema eller andre avgrensninger i utlysningen
 - o Innsendte søknader som er utenfor tematiske eller andre avgrensninger i utlysningen, eller når det ikke er midler igjen, avslås på administrerende direktørs fullmakt.
- Klare avslag eller tildelinger der det ikke er rom for faglig skjønn
 - o Saker der porteføljestyret på forhånd har tatt en avgjørelse om prosess og karaktergrenser for avslag eller tildeling slik at det ikke er noe rom for skjønn, kan avgjøres på administrerende direktørs tildelingsfullmakt. Det er porteføljestyret som da delegerer denne beslutningsmyndigheten til administrerende direktør.
- Vedtak om prosjekter samfinansiert fra flere porteføljer
 - o Vedtak om samfinansierte prosjekter skal fattes i bare ett porteføljestyre. Normalt er dette det porteføljestyret som bidrar med mest midler. Unntaksvis kan et porteføljestyre med mindre finansielt bidrag fatte vedtak, dersom kompetanse- eller habilitetsgrunner tilsier det.
- Retningslinjer for vedtak på sirkulasjon i Forskningsrådets styrer
 - o Vedtak i Forskningsrådets styrer skal som hovedregel fattes i digitale eller fysiske møter. Unntaksvis kan saker behandles på sirkulasjon, og da gjelder de samme reglene som for ordinære møter. Alle habile styremedlemmer må aktivt gi tilbakemelding om de støtter saken eller ikke. Det må lages en protokoll som godkjennes av styremedlemmene på sirkulasjon etter vedtaket er fattet. Protokollen publiseres deretter på nettsiden.

Endringene vil bli nærmere forklart i saker i porteføljestyret der disse fullmaktene kommer til anvendelse.

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår saksbehandler / tlf.
Christian Lund, 91803702

Vår ref.
2025/4220

Deres ref.
24/5477

Sted
Oslo 30.09.2025

Svar på oppdrag: Vurdering av forskningsbehovet knyttet til Nasjonaljubileet 2030

Dette notatet er et svar til Kunnskapsdepartementet på oppdraget om å vurdere forskningsbehovet knyttet til Nasjonaljubileet 2030.

Det kan være gode argumenter for å ha en egen forskningssatsing knyttet til Nasjonaljubileet i 2030. Ved nasjonale jubileer er det stor etterspørsel etter ny kunnskap innenfor sentrale tematikker som spesielt historie- og kulturforskningen jobber med. Slik kan forskningssatsingen være med å skape en økt forståelse og engasjement for humanistisk forskning og vise relevansen av denne. En forskningssatsing knyttet til tusenårsjubileet vil kunne gi ny innsikt i Norges tidlige historie og koblinger mellom vår tid og denne delen av middelalderen. Den vil kunne gi ny kunnskap om dannelsen av nasjonalstaten og kristningen av Norge. Satsingen kan knytte forskningen til jubileet og de historiske markeringene rundt Stiklestad og Olavsarven. Gjennom en nasjonal forskningssatsing vil forskning, kunnskap og refleksjon kunne inngå som en viktig og synlig del av jubileet, slik det ble i Grunnlovsjubileet i 2014.

Forskningsrådet vil likevel etter en samlet vurdering ikke anbefale at det etableres en egen forskningssatsing. Dette begrunnes i at tematikkene i en slik satsing til dels er dekket gjennom tidligere og pågående forskning ved institusjonene, at koblingen mellom noen av de foreslåtte temaene og Nasjonaljubileet ikke er opplagt og at en spesifikk prioritering av en slik satsing kan gå ut over andre prioriteringer knyttet til Forskningsrådets virkemidler for humanistisk forskning.

På bakgrunn av at Kunnskapsdepartementet har bedt om en kortfattet vurdering hvor vi ser behovet for en forskningssatsing for Nasjonaljubileet 2030 opp mot andre tiltak i Forskningsrådet, er det ikke innhentet eksterne innspill til denne vurderingen. Forskningsrådet opprettet en liten intern arbeidsgruppe med medlemmer på tvers av organisasjonen for å gjøre vurderingen.

Forskningsrådet har i tråd med oppdraget fra Kunnskapsdepartementet inndelt sitt notat i tre deler: 1) Kortfattet vurdering av forskningsbehovet knyttet til Nasjonaljubileet 2030, 2) Vurdering av behovet for en øremerket forskningssatsing og 3) Behov for prioritering av en forskningssatsing opp mot andre tiltak.

Del 1: Kortfattet vurdering av forskningsbehovet knyttet til Nasjonaljubileet 2030

Forskningsrådet har i sin vurdering av forskningsbehovet knyttet til Nasjonaljubileet 2030 tatt utgangspunkt i norsk middelalderforskning og i tematikker i forslaget fra Nettverk for forskning og kunnskapsformidling som er etablert i forbindelse med Nasjonaljubileet 2030.

Norsk middelalderforskning har en lang tradisjon for både bredt anlagte studier og fremstillinger og mer detaljert og spesialisert forskning. Forskningsfeltet står sterkt og preges av tverrfaglige tilnærminger som kombinerer arkeologi, historie, filologi, kunsthistorie, teknologi og digital humaniora. Tradisjonelt har middelalderen hatt en betydelig posisjon i norske historikermiljøer. Det er bygget opp en omfattende kunnskapsbase om middelalderen i Norge, og denne vil fortsette å være kilder til nye forskningsmessige tilnærminger og perspektiver på denne delen av norsk historie.

Statsdannelsen og kristningshistorien har hatt en sentral plass i norsk historieforskning, helt siden faget vokste fram på 1800-tallet. I nyere forskning er bildet mer nyansert: statsdannelsen forstås som en gradvis prosess preget av maktkamp, lovreformer og internasjonale impulser, mens kristningen analyseres både som et politisk prosjekt og som en kulturell transformasjon. Disse temaene forblir kjerneområder, men de studeres i dag ofte i lys av tverrfaglige metoder og i sammenheng med bredere europeiske utviklingstrekk.

Statsdanning og kristningshistorien trekkes også fram som et hovedtema i nettverkets forslag til forskningssatsing. Overordnet har norsk historisk forskning viet betydelig oppmerksomhet til kristningen av Norge (ca. 1000–1150) og kirkens rolle i samfunnet. Pilegrimsreiser, helgenkult (St. Olav), og klostervesen er godt dekket, både arkeologisk og skriftlig. Erkebispesetet i Nidaros og dets makt og relasjoner til Roma har vært sentralt i forskningen. Statsdanning er også viet substansiell oppmerksomhet historiefaglig.

Noen eksempler på forskning og forskergrupper som arbeider med denne problematikken, er:

- Middelalderhistorie – religion og hverdagsliv ved UiB.

- Ved NTNU har Det humanistiske fakultet en «forsterket satsing på middelalderforskning fram mot 2030». Senteret koordinerer forskning, undervisning og formidling av middelalderen i hele sin bredde ved NTNU, og vektlegger samarbeid med andre institusjoner i arbeidet.
- Når det gjelder ulike aspekter ved norsk middelalderhistorie sett i en europeisk kontekst, er dette en bred tematikk i flere prosjekter, blant annet det helt nye ERC-prosjektet som ledes av UiB; «The Medieval Book and Networks of Northern Europe c. 1000-1500: Texts, Crafts, Fragments».
- Historisk tidsskrift har siden 2016 publisert 22 forskningsartikler relatert til kristningen av Norge, og grovt regnet 100 forskningsartikler knyttet til norsk middelalderhistorie.
- I perioden 2003-2013 var det et Senter for fremragende forskning ved UIB (Senter for middelalderforskning, CMS) som hadde fokus på blant annet kristningen av Norge i et europeisk perspektiv. I løpet av perioden var totalt 30 ph.d.- og post.doc.-stipendiater tilknyttet senteret.
- De norske historiedagene 2025, den største samlingen for faghistorikere i Norge, har hovedtemaet “Stiklestad 1030 – historie og verknadshistorie” med undertematikk som f.eks. “Kristning og europeisering under Olav 2. si regjeringstid”, “Kyrkjebygging og kommunikasjon med Europa”, “Olavsarven i stat, rett, religion, kunst, kultur, ånds- og trusliv” og “Nasjon og symbol”.

Hva gjelder kjønnsperspektiv på statsdannelse og kristning (jf. forslagets tema «likestillingslandets røtter 1000 år tilbake i tid») er dette et perspektiv som historiefaglig tilsynelatende ikke er bredt behandlet, men det er bl.a. berørt i Gro Hagemann m.fl. «Med kjønnsperspektiv på norsk historie» fra 2020.

Denne gjennomgangen er på ingen måte utfyllende, men viser at det er tidligere og pågående forskningsprosjekter som omhandler tematikker som også forslaget trekker fram som sentrale. Det er selvsagt udekkede forskningsbehov innenfor den brede tematikken som kan frembringe nye perspektiver, men over tid er dette temaer som har vedvarende og bred oppmerksomhet fra norske forskningsmiljøer.

Historiens samfunnsbetydning og historiebruk

Nettverkets forslag refererer til Læreplanen LK 20 og historiebruk. Det foreslås derfor en satsing som skal styrke kritisk tenkning, reflektert historiebevissthet og som styrker elevenes opplevelse av anerkjennelse og tilhørighet.

Deler av denne tematikken i forslaget kan imidlertid sies allerede å være iverksatt i læreplanen. I historie på videregående skole er disse elementene iht. LK 20 inndelt i fire områder: 1) *historiebevissthet*, 2) *utforskende historie og kildekritisk bevissthet*, 3) *historisk empati, sammenhenger og perspektiver* og 4) *mennesker og samfunn i fortid, nåtid og fremtid*. Dette er fire kjerneelementer som skal innpasses i undervisningen i historie på tvers av de forskjellige temaene som det undervises i.

Øvrige temaer i Nettverkets forslag

Nettverkets forslag bygger på tre overordnede temaer: Demokrati (representativt styre), Sosial bærekraft, i tillegg til Nasjonalstaten, som er kommentert over. Disse tre hovedtemaene skal så belyses gjennom åtte undertemaer fra åtte forskergrupper: Historiens samfunnsbetydning og historiebruk (historisk bevissthet); Kristningshistorien og statsdanning; Ideologier og livssyn i det flerreligiøse samfunnet; Mangfold og representativitet; Samisk historie og kultur; Nasjonalisme og nasjonalstaten; Rettsstat og makt; Ytringskultur og medborgerskap.

Det er positivt at nettverket ønsker å knytte forskningen på middelalderen til viktige og dagsaktuelle temaer som demokrati og sosial bærekraft. Dette er svært store og brede forskningstemaer der det pågår mye forskning ved institusjonene i dag.

Hvordan hovedtemaet *Demokrati* skal konkretiseres i forskergrupper og undertemaer, er imidlertid i liten grad utdypet i forslaget. Det er flere av undertemaene som det er naturlig å plassere under overskriften Demokrati, men det er ikke beskrevet på hvilken måte dette kan gjøres. Dette gjør det vanskelig å vurdere hvilke bidrag en eventuell forskningssatsing for Nasjonaljubileet kan gi som ikke kan dekkes av forskning som allerede foregår ved norske institusjoner. Forskning på ulike sider ved «demokrati» er også en sentral tematikk i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning og den strategiske prioriteringen Tillit og fellesskap. Dette er et stort og mangfoldig forskningsfelt som svært mange ulike forskningsmiljøer i Norge arbeider med. Gitt de stadig mer sammensatte utfordringene for demokratiet både i Europa og globalt er dette et felt der det er stort behov for mer forskning samtidig som det ikke er opplagt at den mest egnede konteksten for dette, er Nasjonaljubileet 2030. Forskningsrådet har jevnlig egne utlysninger av forskningsmidler hvor demokrati, samfunnsstyring og institusjoner er temaer. I 2026 planlegges det eksempelvis en stor og bred utlysning som har arbeidstittel «demokrati som levesett og styringsform». Den vil åpne for ulike problemstillinger og tverrfaglige perspektiver, hvor humaniora er en selvskreven del.

Hva som faller inn under hovedtemaet *Sosial bærekraft* er heller ikke utdypet i forslaget. Det er derfor vanskelig å vurdere forskningsbehovet for et så bredt temaområde i kontekst av nasjonaljubileet 2030. Også dette er det naturlig å se i sammenheng med Langtidsplanens prioritering av Tillit og fellesskap. Bærekraft, også i betydningen sosial bærekraft, er tematikker som følges opp med mye forskningsaktivitet ved institusjonene. Også i Forskningsrådet er dette et viktig område. I 2026 planlegger Forskningsrådet flere utlysninger innenfor dette temaområdet, bl.a. utlysninger med arbeidstitlene «Grønn og rettferdig omstilling» og «Samfunnssikkerhet og beredskap». Dette vil bli brede og tverrfaglige utlysninger, hvor også humanistiske perspektiver vil være etterspurte.

Kommentarer til foreslåtte undertemaer:

Temaet *Samisk historie og kultur* står høyt på den forskningspolitiske dagsorden i oppfølgingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport fra 2023. Forskningsrådet har hatt en stor og faglig bred utlysning i 2025 og planlegger en tilsvarende utlysning i

2026. Forskning på samiske forhold er dekket av en egen portefølje i Forskningsrådet.

Undertemaene *Ideologier og livssyn i det flerreligiøse samfunnet*, *Ytringskultur og medborgerskap* og *Mangfold og representativitet* er forskningstemaer som er godt representert i forskningsmiljøene, bl.a. gjennom forskning om innvandring, religion, etikk, mangfold og kjønn, og gjennom forskning om kultur og medier, offentlighet og demokratiets vilkår, jf. Langtidsplanens prioriterte område Tillit og fellesskap. Dette er også temaer som er og har vært til stede i Forskningsrådets utlysninger, om enn i varierende grad.

Del 2: Behovet for en øremerket forskningssatsing knyttet til Nasjonaljubileet 2030

Vår vurdering av det eventuelle behovet for en egen forskningssatsing er gjort på bakgrunn av beskrivelsen av forskningsbehovene og forskningen i del 1.

Som nevnt innledningsvis kan det være gode argumenter for en egen forskningssatsing om Nasjonaljubileet. På den andre siden er de sentrale forskningstemaene knyttet til Nasjonaljubileet godt dekket i eksisterende forskning, jfr. diskusjonene i del 1. Forskningsrådet har derfor ikke selv sett behov for å foreslå en spesifikk forskningssatsning knyttet til Nasjonaljubileet i 2030.

Forskningssatsingen som nettverket foreslår, er veldig bred, og det er vanskelig å få tak på satsingens bærende idé. Forslaget inkorporerer mange brede temaer, som på ulike måter knyttes opp mot markeringen av 1030-jubileet. Det er i liten grad argumentert for hvorfor og på hvilken måte markeringen av jubileet er relevant for de samtidsrettede temaene demokrati og sosial bærekraft, eksempelvis. Fraværet av en slik begrunnelse gjør det vanskelig å vurdere hvordan disse svært brede samtidsrettede temaene skal kunne inngå i forskningssatsingen. Med så vidt mange temaer og undertemaer er det vanskelig å se at nettverkets forslag vil gi tilstrekkelig konsentrasjon til å få effekt av en egen forskningssatsing.

Forslaget viser til forskningssatsingen under Grunnlovjubileet som modell. Det er åpenbare paralleller mellom disse to nasjonale jubileene. Forskningssatsingen under Grunnlovjubileet hadde imidlertid et tydelig fokus på to temaer, konstitusjon og folkestyre. Dette satt en klart forståelig og kommuniserbar ramme for satsingen. Denne konsentrasjonen framstår som en viktig grunn til at 1814-satsingen lyktes med å styrke kunnskapsgrunnlaget og dermed gjøre ny kunnskap til et bærende element i Grunnlovjubileet. (jf. [Sluttrapport for Forskningssatsingen Grunnlovjubileet 2014](#))

Forskningsnettverket for Nasjonaljubileet har en bred nasjonal deltakelse, der mange institusjoner og fagmiljøer har vist sin interesse og kommet med forslag til forskningstemaer. Det er kommet inn mange interessante innspill til forskningstemaer. Det er en overbevisende liste av aktører som støtter opp om ideen, men det fremgår ikke av nettverkets forslag hvor sterkt prosjektet er forankret på den enkelte institusjon. Styringsgruppa for prosjektet har et regionalt tyngdepunkt i Trøndelag og Nordland.

Forslaget til forskningssatsing er bred og favner svært mange perspektiver og forskningstemaer. Dersom man ser på de foreslåtte satsingene hver for seg, vil det være mulig å løse mange av forskningsspørsmålene – over tid – innenfor institusjonenes vanlige drift og via Forskningsrådets og andre finansiørers øvrige virkemidler. For flere av temaene i satsingen vil Forskningsrådet som nevnt ha relevante tematiske utlysninger allerede i 2026. I tillegg er det mulig å søke på Forskningsrådets åpne utlysninger innenfor Banebrytende forskning (SFF og FRIPRO). FRIPRO har løpende søknadsbehandling og er et viktig virkemiddel for å finansiere humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning som ikke like lett finner rom i ulike tematiske utlysninger.

Del 3: Behovet for prioritering av en egen forskningssatsing opp mot andre tiltak

Kunnskapsdepartementet har satt som premiss at midler til en egen forskningssatsing knyttet til Nasjonaljubileet, må skje gjennom en omprioritering innenfor Forskningsrådets eksisterende rammer. Vi ser at en slik satsing vil kunne komme i konkurranse med andre viktige strategiske satsinger, bl.a. innenfor humaniora. Det er derfor nødvendig å vurdere om den er av en strategisk karakter som berettiger at Forskningsrådet omprioriterer midler eller om forskningsbehovet kan dekkes gjennom andre eksisterende og nye utlysninger.

Som tidligere nevnt, omfatter den foreslåtte forskningssatsingen forskningstemaer der det allerede forgår mye aktivitet. Det har vært og er mye forskning knyttet til norsk middelalder ved institusjonene. De to andre foreslåtte hovedtemaene Demokrati og Sosial bærekraft er brede temaer der det også foregår mye forskning. Det er samtidig behov for mer dybdekunnskap basert på humanistiske og samfunnsvitenskapelige perspektiver om økende samfunnsutfordringer knyttet til disse temaene, men det er ikke opplagt at Nasjonaljubileet 2030 er den best egnede konteksten for dette. Som nevnt vil Forskningsrådet ha utlysninger der det vil bli mulig å knytte søknader opp mot temaer som er aktuelle sett i lys av Nasjonaljubileet. Dette gjør at mange av tematikkene som er beskrevet i nettverkets forslag, kan dekkes gjennom eksisterende og nye temautlysninger. Utlysningene innenfor Banebrytende forskning (bl.a. SFF og FRIPRO) er dessuten åpen for alle søknader uansett fag og tematikk. Etter vår vurdering reduserer det behovet for en egen forskningssatsing knyttet til Nasjonaljubileet 2030.

Forskningssrådets finansiering innenfor humaniora er i dag primært knyttet til de særskilte optimaliseringsmidlene for humaniora i tematiske utlysninger og til Banebrytende forskning. Optimaliseringsmidlene for humaniora er fra og med 2025 lagt inn i relevante fellesutlysninger innenfor følgende temaer: Muliggjørende teknologier; Klima, miljø, energi; Helse og velferd; Demokrati, tillit, samfunnssikkerhet. Dette er samfunnsområder med store utfordringer der det er av stor strategisk betydning at humanistiske perspektiver inngår. Det vil utvide kunnskapsgrunnlaget for å kunne møte store samfunnsutfordringer i tråd med målene i Langtidsplanen for forskning. Søknadstall fra 2025 viser at de humanistiske forskningsmiljøene responderer godt på utlysningene.

Anbefaling

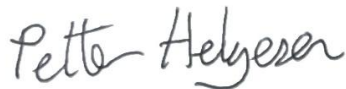
Ut fra en samlet vurdering av forskningsbehovene og at en øremerket satsing må skje innenfor rammen av eksisterende budsjetter i Forskningsrådet, anbefaler vi ikke å gå videre med forslaget om en egen forskningssatsing for Nasjonaljubileet 2030. Miljøene som arbeider med forskning som er relevant for Nasjonaljubileet, oppfordres til å søke midler innenfor eksisterende og nye satsinger ved institusjonene, Forskningsrådet og andre eksterne finansieringskilder, som f.eks. Fritt Ord.

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Mari Sundli Tveit
Administrerende direktør

Petter Helgesen
Avdelingsdirektør
Avdeling for banebrytende forskning

Sak PS-BF 58/25

FRIPRO – tildelingsprinsipper

Sak PS-BF 58/25

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Porteføljestyret for banebrytende forskning	Petter Helgesen	Heidi Roggen	1. FRIPRO – tildelingsprinsipper 2.0
Fra			
Områdedirektør Benedicte Løseth			

BESLUTNINGSSAK

Forslag til vedtak Porteføljestyret for banebrytende forskning vedtar at *FRIPRO – bevilgningsprinsipper 1.0* erstattes av *FRIPRO – tildelingsprinsipper 2.0*, med virkning fra 1.11.2025.

Kort bakgrunn Porteføljen for banebrytende forskning omfatter fem forskerprosjekt-utlysninger for nysgjerrighetsdreven, banebrytende forskning. De fem utlysningene har løpende søknadsmottak og -behandling, med fagfellebehandling før vedtak i porteføljestyret. To av utlysningene – *radikale forskningsidéer i tidlig karriere* og *toppforskere* – åpnet for søknader i mai, og er kommet i tillegg til FRIPROs tre utlysninger *Forskerprosjekt for erfarne forskere*, *Forskerprosjekt for tidlig karriere* og *Forskerprosjekt med internasjonal mobilitet*.

For de tre sistnevnte utlysningene, benytter porteføljestyret dokumentet *FRIPRO – bevilgningsprinsipper 1.0* for valg av søknader til finansiering og avslag. Porteføljestyret vedtok prinsippene i april 2024. Det er nødvendig å oppdatere prinsippene for alle utlysningene og at de også omfatter de to nye utlysningene.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet Første planlagte tildeling av midler til søknader om *forskningsidéer* og *toppforskere* er i porteføljestyrets møte 12. desember i år. Tildelingsprinsippene bør være vedtatt før dette.

Hovedpunkter De fem utlysningene har som formål å finansiere nysgjerrighetsdreven og dristig forskning som kan bidra til å flytte den internasjonale forskningsfronten. Søknadenes kvalitet og potensial skal prioriteres, og det skal være en positiv særbehandling av det underrepresenterte kjønn.

Hensikten med gjeldende bevilgningsprinsipper er å oppnå nettopp dette. Metoden er å kombinere karakterer gitt i fagfellevurdering, med vedtatte mål for budsjettfordeling mellom utlysninger og fagområder, samt utjevningsmekanismer for å sikre en rettferdig og forutsigbar søknadsbehandling uavhengig av fag, tema, når søknaden ble sendt inn, søknadsbehandlingstid etc. Prinsippene skal også bidra til en effektiv søknadsbehandling.

Gjeldende prinsipper dekker tre utlysninger hvor det er midler til å innvilge til sammen om lag 110 søknader per år. *Toppforskere* og *forskningsidéer* er lyst ut med budsjetter som gir anledning til å innvilge henholdsvis 4-5 og 15-20 søknader per år. Det relativt lave antallet for *toppforskere* og til dels også *forskningsidéer* sammenliknet med de tre andre utlysningene, gir et behov for et regelsett spesielt tilpasset disse utlysningene.

Det er også nødvendig å oppdatere prinsippene for vedtatte endringer i særbehandling av kjønn, som benytter kjønnsbalanse på fagfellegruppenivå istedenfor samlet for FRIPRO.

Budsjettfordeling mellom fagområder

I de gjeldende prinsippene benyttes en utjevningsmekanisme for budsjettfordeling mellom fagområder på tilsvarende måte som det gjøres i ERC og i andre land som f.eks. Sveits. Den baserer seg på premisset om at kvalitetsnivået i norsk forskning er sammenliknbar i de tre fagområdene, og at sannsynligheten for å få innvilget en søknad derfor bør være sammenliknbar uavhengig av hvor den hører til. Samtidig kan det være tilfeldige og systematiske kvalitetsforskjeller mellom fagområder over tid og i enkeltperioder som prinsippene også skal ta høyde for.

For *erfarne forskere*, *tidlig karriere* og *mobilitet* er derfor utjevningsmekanismen designet for å balansere kvalitet målt i søknadenes karakterer på den ene siden – og lik innvilgelsesprosent for hvert fagområde på den andre. Med et relativt høyt antall søknader innvilget per løpende 12-månedersperiode, er det en stor grad av utjevningssmuligheter samtidig som søknadene med de beste karakterene innvilges. Utjevningen benyttes kun blant kvalifiserte søknader (med karakter 6 eller 7 på alle kriterier).

For *toppforskere* gir det lave antallet innvilgede søknader per år ikke de samme mulighetene til å *både* innvilge søknadene med høyest karakterer og sikre en utjevning. Også her er det kun aktuelt å innvilge søknader med karakter 6 eller 7 på alle kriterier. Porteføljestyrets ga i deres forrige møte innspill om å vekte hensynet om en fordeling av midlene på de tre fagområdene tungt for å sikre en fordeling av relativt store midler på ulike forskningsfelt. Administrasjonen anbefaler derfor en mekanisme som sikrer en fordeling av midlene over tid, samtidig som enhver søknad med toppkarakterer skal ha mulighet til å konkurrere om å få søknaden innvilget. Reglene innebærer at det ikke skal innvilges to søknader til samme fagområde etter hverandre, det skal innvilges minst én søknad fra hvert fagområde per fire innvilgede søknader, og hver søknad konkurrerer i inntil tre vedtaksrunder med midler nok til å innvilge minst én søknad om *toppforskere*. Forenklet sagt innebærer dette at tre av fire søknader innvilges etter fagområde, mens den fjerde innvilges basert på karakterer.

For *forskningsidéer* ga porteføljestyret innspill om å vekte utlysningens formål tyngre enn fordelingen av midlene på fagområder, fordi det for denne utlysningen trolig vil være flere radikalt tverrfaglige søknader enn i de tradisjonelle FRIPRO-utlysningene, og som derfor ikke tydelig hører til ett spesifikt fagområde. Administrasjonen anbefaler derfor kun en mild utjevningsmekanisme som sikrer at det innvilges minst én søknad fra hvert fagområde per løpende 6-månedersperiode.

Administrasjonen ber om at porteføljestyret vedtar oppdaterte tildelingsprinsipper, og at prinsippene tas i bruk fra første vedtaksmøte etter inneværende møte.

Forberedelse / prosess

Administrasjonen har utviklet saken basert på innspill fra Porteføljestyret for banebrytende forskning.

Videre saksgang

Administrasjonen vil oppdatere gjeldende utlysninger og annen informasjon om FRIPRO. Oppdaterte tildelingsprinsipper blir benyttet fra og med vedtaksrunde 2025.6.

Tildelingsprinsipper

1. Bakgrunn og generelle prinsipper

1.1 Søknadsbehandlingsprosess

Forskningsrådet benytter løpende søknadsmottak og -behandling for den frie, nysgjerrighetsdrevne forskningen innenfor søknadstypen Forskerprosjekt. Forskere kan sende inn søknader når som helst, og tilgjengelige midler til nye prosjekter fordeles i seks vedtaksrunder per hele kalenderår, med tildelinger om lag annenhver måned. Forskningsrådets administrasjon lager en innstilling til vedtak for søknader til behandling. Innstillingen følger regler vedtatt av porteføljestyret for banebrytende forskning, som har beslutningsmyndighet. Porteføljestyret kontrollerer at reglene er fulgt og fatter vedtak om tildeling og avslag. Dette dokumentet beskriver reglene.

Hensikten med reglene er å sikre at tildelingene bidrar til å nå vedtatte mål og budsjettfordelinger for midlene. Dette inkluderer en planlagt budsjettfordeling på FRIPROs tre fagområder, prioritering av søknadenes kvalitet og potensial, en hensiktsmessig fordeling av tilgjengelige midler på de fem utlysningene og en positiv særbehandling av det underrepresenterte kjønn. I tillegg skal alle søknader ha en rettferdig behandling uavhengig av fag og tema.

Tildelingsprinsippene dekker fem utlysninger:

- Forskerprosjekt med internasjonal mobilitet (*mobilitet*)
- Radikale forskningsidéer (*forskningsidéer*)
- Forskerprosjekt for tidlig karriere (*tidlig karriere*)
- Forskerprosjekt for erfarne forskere (*erfarne forskere*)
- Toppforskere

1.2 Rangering etter fagfelleevaluering

Alle søknadene vurderes av fagfeller. Søknader om *mobilitet*, *tidlig karriere*, *erfarne forskere* og *topp-forskere* får karakterer på en karakterskala 1-7, mens søknader om *forskningsidéer* får A-B-C-karakterer.

1.2.1 FRIPRO-rangering med 1-7-karakterskalaen

Søknadene vurderes i henhold til fire vurderingskriterier: *forskningskvalitet – potensial for å flytte forskningsfronten* (potensial), *forskningskvalitet – kvalitet i FoU-aktiviteter* (kvalitet), *gjennomføring og virkninger og effekter* (virkninger). Fagfellene setter en karakter fra 1-7 (hvor 7 er best) for hvert kriterium.

Kun søknader som får karakter 6 eller 7 fra panelene på alle vurderingskriteriene er kvalifiserte til å bli vurdert for finansiering. De kvalifiserte søknadene rangeres i 12 kategorier etter karakterer: FRIPRO-rangering 1-12 (se tabell 1, under). Rangeringen benyttes til å prioritere søknadene i valg av søknader til finansiering.

Grunnprinsippet ved tildelinger er at søknader fortrinnsvis innvilges fra øverste FRIPRO-rangering hvor det finnes søknader til behandling.

I FRIPRO-rangeringen vektet vurderingskriteriene *potensial* og *kvalitet* tyngst og like tungt. Søknader med karakter 7 på begge rangeres først (FRIPRO-rangering 1-4, merket i grønt i tabellen). Deretter kommer søknadene med karakter 7 på det ene og 6 på det andre av disse to (rangering 5-8 i beige) og til slutt søknadene med karakter 6 på begge (rangering 9-12 i gråblått).

Gjennomføring regnes som det tredje viktigste vurderingskriteriet. Søknader med karakter 7 rangeres foran dem med karakter 6 på dette kriteriet, innenfor hver gruppe av karakterer på *potensial* og *kvalitet* (for eksempel henholdsvis rangering 1-2 i grønt og 3-4 i gråblått).

Virkn timer regnes som det minst viktige vurderingskriteriet i FRIPRO. Søknader med karakter 7 rangeres foran dem med karakter 6 på dette kriteriet, innenfor hver gruppe av karakterer på *gjennomføring* (for eksempel henholdsvis 1 i grønt og 2 i gråblått).

Tabell 1 – FRIPRO-rangering med tilhørende karakterer for hvert vurderingskriterium

FRIPRO-rangering	Potensial	Kvalitet	Gjennomføring	Virkn timer
1	7 på begge	7	7	7
2				6
3			6	7
4				6
5	Én 7 og én 6	7	7	7
6				6
7			6	7
8				6
9	6 på begge	7	7	7
10				6
11			6	7
12				6

1.2.2 Rangering for radikale forskningsidéer

Søknader om *forskningsidéer* vurderes i henhold til ett kriterium – *samlet vurdering* – hvor fagfellene setter karakterer på en skala fra A til C (hvor A er best). Søknadene vurderes av tre fagfeller som leverer sine individuelle vurderinger. *De to beste karakterene* benyttes for å avgjøre om søknaden er kvalifisert for finansiering eller ikke og for å rangere søknadene (tabell 2). *Den svakeste karakteren* ser vi bort fra.

- For å være kvalifisert, må søknaden ha fått karakter A fra minst én av fagfellene og karakter A eller B fra minst én annen. Søknadene må altså ha minst én A og maks én C.
- Søknader hvor de to beste karakterene er A, er rangert først (rangering 1 – i grønt i tabellen). Søknader hvor de to beste karakterene er A og B, er rangert som nummer 2 (turkis). Søknader med alle andre karakterkombinasjoner er ikke kvalifiserte (rødt).
- Søknader innvilges blant kvalifiserte søknader.

Grunnprinsippet ved tildeling er at søknader innvilges fra rangering 1 framfor rangering 2.

Tabell 2 – Karaktermodell for radikale forskningsidéer.

Fagfelle			Rangering
Fagfelle 1	Fagfelle 2	Fagfelle 3	
A	A	A	1
A	A	B	1
A	A	C	1
A	B	B	2
A	B	C	2
B	B	B	Ikke kvalifisert
B	B	C	Ikke kvalifisert
A	C	C	Ikke kvalifisert
B	C	C	Ikke kvalifisert
C	C	C	Ikke kvalifisert

1.3 Utjevningsmekanismer

FRIPRO benytter seks utjevningsmekanismer ved valg av søknader til finansiering. Utjevningsmekanismene skal bidra til å oppnå målene med utlysningene, og kombinerer karakterer/rangering (kapittel 1.2) med definerte mål for utlysningene.

1. *Minstekrav for utlysninger*: Minst én søknad til hver av utlysningene *mobilitet, tidlig karriere* og *erfarne forskere* skal innvilges i hver vedtaksrunde, forutsatt at det finnes kvalifiserte søknader.
2. *Budsjettfordeling mellom fagområder*: utjevning for å bidra til ønsket fordeling av innvilgede søknader mellom de tre fagområdene.
3. *Budsjettfordeling mellom utlysninger*: utjevning for å bidra til ønsket budsjettfordeling mellom utlysningene.
4. *Positiv særbehandling av kjønn*: mild prioritering av det underrepresenterte kjønn i fagfellegrupper med en vesentlig skjevhet i kjønnsfordeling blant innvilgede søknader.
5. *Budsjettfordeling mellom fagfellegrupper*: mild utjevning mellom fagfellegruppene søknadene grupperes i for fagfellevurdering.
6. *3-gangersregel*: kvalifiserte søknader deltar i konkurransen om midler i tre ganger, på lik linje med nyvurderte søknader, for å bidra til jevn konkurranse gjennom og på tvers av år.

1.4 Budsjettfordeling mellom fagområder og utlysninger

1.4.1 Budsjettfordeling mellom fagområder

Hensikten ved budsjettfordeling mellom fagområdene er å gi en lik konkurranse for søknader, uavhengig av fagområde.

Budsjettfordeling mellom fagområder for erfarne forskere, tidlig karriere og mobilitet

Erfarne forskere, tidlig karriere og mobilitet ses samlet, og budsjettfordelingen for innvilgede søknader beregnet samlet for de tre.

Målet for budsjettfordelingen kombinerer historisk budsjettfordeling med fordelingen i søknadene til behandling i en spesifikk vedtaksrunde. Dette gir en forutsigbarhet for sektoren ved at fordelingen mellom fagområdene er relativt stabil over tid, samtidig som midlene forskyves noe etter behov. Store avvik fra målet utløser ulike prioriteringer i valg av søknader som får finansiering.

Mål: 90 % av tilgjengelig budsjett for vedtaksrunden følger fordelingen av tilgjengelig budsjett ved forrige vedtaksrunde og 10 % følger fordelingen i søkt beløp for nye søknader til behandling i inneværende vedtaksrunde. Budsjettfordelingen man da får, er målet for inneværende tildelingsrunde.

Dersom fordelingen i forrige og inneværende vedtaksrunde er like, vil målet være like innvilgesesprosent for de tre fagområdene.

Variasjon fra målet skal være maksimalt 4,0 prosentpoeng. Dette gir et målvindu på $\pm 4,0$ prosentpoeng for hvert fagområde.

Budsjettfordeling mellom fagområder for toppforskere

Mål: Minst én søknad til hvert fagområde innvilges blant fire innvilgede søknader på rad.

Budsjettfordeling mellom fagområder for forskningsidéer

Mål: Minst én søknad til hvert fagområde innvilges i løpet av tre vedtaksrunder.

1.4.2 Budsjettfordeling mellom utlysninger

De fem utlysningene er lyst ut med til sammen tre budsjetter: ett samlet for *erfarne forskere, tidlig karriere og mobilitet*, ett for *toppforskere* og ett for *forskningsidéer*. For *toppforskere* og *forskningsidéer* vil derfor innvilgelsesprosentene være et resultat av tilgjengelig budsjett, kombinert med antall kvalifiserte og behandlede søknader innenfor hver av de to utlysningene.

For *erfarne forskere, tidlig karriere og mobilitet* er det definert et mål og variasjon fra målet, hvor hensikten er å bidra til en ønsket fordeling av midlene på de tre utlysningene:

Mål: Lik innvilgelsesprosent for de tre utlysningene *erfarne forskere, tidlig karriere og mobilitet*.

Variasjon fra mål:

- For *erfarne forskere og tidlig karriere*: Innvilgelsesprosenten skal være maksimalt 10 % under innvilgelsesprosenten for den andre, og maksimalt 30 % under innvilgelsesprosenten for *mobilitet*.
- Innvilgelsesprosenten for *mobilitet* skal være maksimalt 10 % under innvilgelsesprosentene for de to andre utlysningene.

2. Regler for innstilling og tildelingsvedtak

Følgende regler benyttes for vedtak for søknader til de fem utlysningene innenfor banebrytende forskning:

1. Ikke-kvalifiserte søknader avslås *en bloc*.
2. For *mobilitet, tidlig karriere og erfarne forskere*:
 - a. Inntil 75 % av tilgjengelig budsjett for vedtaksrunden tildeles til søknader i FRIPRO-rangering 1-8 (tabell 1), kun etter FRIPRO-rangering. Dette gjøres ved *en bloc*-innvilgelse for alle søknadene i én og én FRIPRO-rangeringsgruppe fra 1 og videre, fram til det ikke er midler til alle søknadene i en gruppe. I denne gruppen brukes *standard søknadsprioritering for erfarne forskere, tidlig karriere og mobilitet*, punkt 4-7, for valg av de(n) siste søknaden(e) fram til 75 %-andelen av midlene er brukt opp (kapittel 3.1). Det er ingen krav om fagområde eller utlysning (punkt 1-3 i standard søknadsprioritering) – heller ikke om innvilgelsen(e) gjør at budsjettfordeling mellom fagområder og/eller utlysninger går utover sine målvinduer.
 - b. Dersom det ikke allerede er innvilget minst én søknad til hver av de tre utlysningene i vedtaksrunden, benyttes utjevningsmekanisme 1. Den øverst rangerte søknaden til de(n) manglende utlysningen(e), innvilges. Dersom det er flere søknader til samme utlysning innenfor denne rangeringen, benyttes *standard søknadsprioritering for erfarne forskere, tidlig karriere og mobilitet*, punkt 4-7, hvor kun den aktuelle utlysningen er tillatt. (Se kapittel 3.1.)
 - c. Resterende budsjett for vedtaksrunden tildeles én og én søknad ved hjelp av *standard søknadsprioritering for erfarne forskere, tidlig karriere og mobilitet* (se kapittel 3.1, under).
3. For *forskningsidéer*:
 - a. Inntil 50 % av tilgjengelig budsjett tildeles først til søknader med rangering 1 og deretter til rangering 2 (tabell 2, kapittel 1.2.2). Dette gjøres ved *en bloc*-innvilgelse for alle søknadene i én og én rangeringsgruppe, fram til det ikke er midler til alle søknadene i en gruppe. I denne gruppen brukes følgende metode:
 - i. Særbehandling av kjønn (kapittel 3.3).
 - ii. Dersom det er flere søknader å velge blant, benyttes enkelt tilfeldig utvalg.

- b. Dersom det ikke allerede er innvilget minst én søknad innenfor hvert fagområde i inneværende eller de to foregående rundene, benyttes utjevningsmekanisme 2. Den øverst rangerte søknaden til hvert av de manglende fagområdene, innvilges.
 - i. Hvis dette gjelder to fagområder, og det kun er tilgjengelige midler til å innvilge én søknad, innvilges en søknad fra fagområdet det er lengst tid siden det er innvilget en søknad til.
 - ii. Hvis det er flere søknader å velge mellom, benyttes enkelt tilfeldig utvalg.
 - c. Resterende budsjett for vedtaksrunden tildeles én og én søknad ved hjelp av følgende metode:
 - i. Dersom det er flere søknader å velge blant, prioriteres først søknader med rangering 1, deretter rangering 2.
 - ii. Særbehandling av kjønn (kapittel 3.3).
 - iii. Dersom det er flere søknader å velge blant, benyttes enkelt tilfeldig utvalg.
4. For *toppforskere*:
- a. Dersom de tre siste innvilgede søknadene ikke er én til hvert fagområde, benyttes utjevningsmekanisme 2. Den øverst rangerte søknaden til hvert av de manglende fagområdene, innvilges.
 - i. Hvis dette gjelder to fagområder, og det kun er tilgjengelige midler til å innvilge én søknad, innvilges en søknad fra fagområdet det er lengst tid siden det er innvilget en søknad til.
 - ii. Hvis det er flere søknader å velge mellom innenfor fagområdet, benyttes *standard søknadsprioritering for toppforskere* punkt 2-6, hvor kun dette fagområdet er tillatt (se kapittel 3.2).
 - b. Resterende budsjett for vedtaksrunden tildeles én og én søknad ved hjelp av *standard søknadsprioritering for toppforskere* (se kapittel 3.2).
5. Kvalifiserte søknader som ikke er innvilget, og som har deltatt i tre vedtaksrunder, avslås. Vedtaksrunder hvor det ikke var tilstrekkelig med midler til å innvilge minst én søknad til en utlysning, teller ikke med i antall vedtaksrunder for søknader til den gitte utlysningen.
6. Kvalifiserte søknader som ikke er innvilget, og som har deltatt i én eller to vedtaksrunder, får ingen vedtak, og er med i konkurransen om midler i neste vedtaksrunde.

3. Standard søknadsprioritering

Standard søknadsprioritering benytter en kombinasjon av rangering, utjevningsmekanisme 2-5, særbehandling av kjønn og tilfeldig utvalg.

3.1 Standard søknadsprioritering for *erfarne forskere, tidlig karriere og mobilitet*

Reglene under er beskrevet i prioritert rekkefølge. Når en regel gjør at det kun er én søknad som oppfyller gitte krav, innvilges søknaden, uavhengig av påfølgende regler.

1. **Krav om fagområde** for søknaden som innvilges:
 - a. Dersom budsjettandelene til alle fagområdene ligger innenfor variasjonsgrensene, er det ingen begrensninger i hvilket fagområde søknaden som innvilges, hører til.
 - b. Dersom budsjettandelen til ett/to fagområde(r) ligger under nedre variasjonsgrense, *skal* søknaden som innvilges, være i dette/ett av disse fagområdene, forutsatt at det finnes minst én slik kvalifisert søknad.
 - c. Dersom budsjettandelen til ett eller to fagområder ligger over øvre variasjonsgrense, *skal* søknaden som innvilges *ikke* være i dette/disse fagområdene, forutsatt at det finnes minst én kvalifisert søknad innenfor et annet/det tredje fagområdet.
 - d. Dersom ingen av punktene over gjør seg gjeldende, er det ingen krav til fagområde.
2. **Krav om utlysningstilhørighet** for søknaden som innvilges:

- a. Dersom det er krav om ett spesifikt fagområde og/eller kun er kvalifiserte søknader i ett tillatt fagområde, er det ingen krav til utlysningstilhørighet for søknaden som skal innvilges.
 - b. Dersom innvilgelsesprosentene for alle utlysningene ligger innenfor variasjonsgrensene, er det ingen begrensninger på utlysning for søknaden som innvilges.
 - c. Dersom innvilgelsesprosenten for én/to utlysning(er) er under nedre variasjonsgrense relativt til minst én annen utlysning, *skal* søknaden som innvilges, være til den/én av de to utlysningen(e) som er under grensen(e). Forutsetningen er at det finnes minst én slik kvalifisert søknad.
 - d. Dersom innvilgelsesprosenten for én/to utlysning(er) er over øvre variasjonsgrense for minst én annen, skal søknaden som innvilges, *ikke* være til den/én av de to utlysningen(e) som er over, forutsatt at det finnes minst én kvalifisert søknad til en annen utlysning.
 - e. Dersom ingen av punkt b-d gjør seg gjeldende, er det ingen krav til utlysning.
- Sammen gir krav 1 og 2 over minst to tillatte fagområde-utlysning-kombinasjoner som søknaden som skal innvilges, kan velges fra.
3. **FRIPRO-rangering:** Blant kvalifiserte søknader til behandling, sjekkes det fra øverste FRIPRO-rangering og nedover til man finner en FRIPRO-rangering med minst én søknad med tillatt fagområde-utlysning-kombinasjon. (Innenfor 75 %-regelen, er alle fagområde-utlysning-kombinasjoner tillatt.) Søknaden innvilges blant søknader med denne FRIPRO-rangeringen (= «tillatt FRIPRO-rangering») og blant tillatte fagområde-utlysning-kombinasjoner.
 4. **Særbehandling av kjønn:** se kapittel 3.3.
 5. **Prioritering av fagområde og utlysning:**
 - a. Blant tillatte fagområder, prioriteres først fagområdet som er flest prosentpoeng under sitt mål for budsjettandel. Fagområdet som er flest prosentpoeng over sitt mål, prioriteres sist. Dersom to eller tre er like langt over eller under sine mål, prioriteres de likt.
 - b. Innenfor hvert fagområde prioriteres de tillatte utlysningene ved at utlysningen med lavest innvilgelsesprosent prioriteres først, og den med høyest prioriteres sist. Dersom innvilgelsesprosenten for to eller tre utlysninger er like, prioriteres de likt.
 - c. De to punktene over gir en rekke med fagområde-utlysning-kombinasjoner i minkende prioritet.
 - d. En søknad innvilges blant søknadene med den høyest prioriterte fagområde-utlysning-kombinasjon som finnes i den tillatte FRIPRO-rangeringen, innenfor regelen for særbehandling av kjønn.
 6. **Fagfellegruppeprioritering:** Fagfellegruppene som søknadene det kan velges blant, er behandlet i, prioriteres etter foreløpig innvilgelsesprosent – fra lavest til høyest. Søknaden skal innvilges blant fagfellegruppen eller -gruppene med den laveste innvilgelsesprosenten.
 7. **Tilfeldig utvalg:** Dersom det er flere søknader å velge mellom, benyttes enkelt tilfeldig utvalg.

3.2 Standard søknadsprioritering for *toppforskere*

Reglene under er beskrevet i prioritert rekkefølge. Når en regel gjør at det kun er én søknad som oppfyller gitte krav, innvilges søknaden, uavhengig av påfølgende regler.

1. **Krav om fagområde:** Søknaden som innvilges, skal *ikke* være fra det samme fagområdet som den siste søknaden som ble innvilget, forutsatt at det finnes minst én annen kvalifisert søknad.
2. **FRIPRO-rangering:** Blant kvalifiserte søknader til behandling, sjekkes det fra øverste FRIPRO-rangering og nedover til man finner en FRIPRO-rangering med minst én søknad fra et tillatt fagområde. Søknaden innvilges blant søknader med denne FRIPRO-rangeringen (= «tillatt FRIPRO-rangering») og blant tillatte fagområder.
3. **Særbehandling av kjønn:** se kapittel 3.3.

4. **Fagområdeprioritering:** Søknaden innvilges fra fagområdet/-ene med færrest antall innvilgede søknader om *toppforskere* inneværende og de fem foregående vedtaksrundene.
5. **Fagfellegruppeprioritering:** Fagfellegruppene som de tillatte søknadene er behandlet i, prioriteres etter foreløpig innvilgelsesprosent – fra lavest til høyest. Søknaden skal innvilges blant fagfellegruppen eller -gruppene med lavest innvilgelsesprosent.
6. **Tilfeldig utvalg:** Dersom det er flere søknader å velge mellom, benyttes enkelt tilfeldig utvalg.

3.3 Særbehandling av kjønn

Det sjekkes for kjønnsbalanse for hver av fagfellegruppene med tillatte søknader. For fagfellegrupper hvor kjønnsbalansen er skjeve enn 40/60, er kun søknader med prosjektleder av det underrepresenterte kjønn aktuelle for finansiering. Dette forutsetter at det er minst én søknad med prosjektleder av det underrepresenterte kjønn i samme eller en annen fagfellegruppe med samme type kjønnsbalanse.

Eksempel: Det er fire aktuelle søknader å velge blant – én i fagfellegruppe 2, to i fagfellegruppe 6 og én i fagfellegruppe 7. Fagfellegruppe 2 har kjønnsbalanse 48 % kvinner og 52 % menn, fagfellegruppe 6 har 34 %/66 % og fagfellegruppe 7 har 38 %/62 %. Det er én søknad med mannlig prosjektleder i fagfellegruppe 2, én kvinnelig og én mannlig i fagfellegruppe 6 og én mannlig i fagfellegruppe 7.

I fagfellegruppe 2 er det kjønnsbalanse, og det skal dermed *ikke* benyttes særbehandling av kjønn, som innebærer at søknaden er aktuell for finansiering. I fagfellegruppe 6 og 7 *skal* særbehandling av kjønn benyttes, og kjønnsforskjevheten er i samme retning for begge to (underrepresentasjon av kvinner). Søknaden som innvilges, skal derfor *ikke* være én av søknadene med mannlig prosjektleder i gruppe 6 og 7. Det er derfor to søknader å velge mellom: søknaden med mannlig prosjektleder i fagfellegruppe 2 og søknaden med kvinnelig prosjektleder i fagfellegruppe 6.

Kjønnsbalansen regnes ut som fordelingen av antall innvilgede søknader med kvinnelig og mannlig prosjektleder. Kjønnsbalansen beregnes samlet for de fem utlysningene. Det er balanse når andelen for hvert kjønn er 40 % eller høyere, og ubalanse når andelen for det ene kjønn er 39 % eller lavere.

$$\text{Kjønnsandel kjønn A} = \frac{\text{antall innvilgede søknader med prosjektleder med kjønn A}}{\text{antall innvilgede søknader totalt}}$$

4. Generelle regler

- Beløp regnes i hele tusen kroner.
- Innvilgelsesprosenter, budsjettfordeling og kjønnsandeler regnes ut for de fem foregående vedtaksrundene pluss søknader som allerede er innvilget i inneværende runde.
- Innvilgelsesprosenter regnes som tildelt beløp/søkt beløp.
- Prosenter regnes ut med én desimal. Avvik regnes ut fra dette. Kjønnsandeler regnes ut med to gjeldende sifre. Innvilgelsesprosent per fagfellegruppe regnes uten desimaler.
- Vanlige avrundingsregler benyttes, hvor 0,4 rundes ned og 0,5 rundes opp.
- Budsjettfordeling og innvilgelsesprosenter for utlysningene beregnes på nytt etter hver innvilget søknad.
- Den siste innvilgede søknaden i en vedtaksrunde *kan* gjøre så et fagområde og/eller utlysning går utenfor sitt/sine målvinde(r).
- Den siste innvilgede søknaden i en vedtaksrunde *kan* overskride tilgjengelig budsjett med følgende forbehold:
 - For *erfarne forskere, tidlig karriere og mobilitet* må begge punktene under være oppfylt:

- Søknaden bidrar *enten* til å korrigere/forbedre avvik fra mål for budsjettfordeling mellom fagområder som er utenfor sitt/sine målvindu(er) for minst ett fagområde *og/eller* korrigere/forbedre avvik fra mål for budsjettfordeling mellom utlysninger som er utenfor sitt/sine målvindu(er) for minst én utlysning, uten å bringe et fagområde (lenger) utenfor sitt målvindu. I siste vedtaksrunde i et kalenderår, gjelder ikke dette punktet.
 - Det resterende tilgjengelige budsjettet dekker minst 75 % av søkt beløp for den aktuelle søknaden.
- For *toppforskere* må begge punktene under være oppfylt:
 - Søknaden kan ikke være fra samme fagområdet som søknaden den siste innvilgede søknaden. I siste vedtaksrunde i et kalenderår, gjelder ikke dette punktet.
 - Det resterende tilgjengelige budsjettet dekker minst 90 % av søkt beløp for den aktuelle søknaden.
- For *forskningsidéer* må følgende punkt være oppfylt:
 - Det resterende tilgjengelige budsjettet dekker minst 75 % av søkt beløp for den aktuelle søknaden.
- I årets siste vedtaksrunde gjennomføres vedtak for *toppforskere* og *forskningsidéer* først. Eventuelle restbudsjetter legges til tilgjengelig budsjett for *erfarne forskere*, *tidlig karriere* og *mobilitet* før vedtaksrunden for disse gjennomføres.

Sak PS-BF 61/25

Kommende rammeprogram og konkurranseevnefondet – konsekvenser for norsk forskning og innovasjon og Forskningsrådet

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandlere	Vedlegg
Porteføljestyret for Banebrytende forskning	Rune Vistad	Tom-Espen Møller og Inger Midtkandal	
Fra			
Områdedirektør Benedicte Løseth			

Forslag til vedtak

Porteføljestyret har blitt orientert om Europakommisjonens forslag til flerårig budsjett for EU for perioden 2028-2034, herunder forslag om opprettelse av et nytt europeisk konkurranseevnefond (ECF) og nytt rammeprogram for forskning og innovasjon. Orienteringen tas til etterretning.

Kort bakgrunn

16. juli fremmet Europakommisjonen forslag til nytt flerårig budsjett for EU for perioden 2028-2034. Nærmere 25 prosent av totalbudsjettet settes av til et nytt europeisk konkurranseevnefond (ECF). Som en del av forslaget til konkurranseevnefond inngår et nytt og selvstendig forsknings- og innovasjonsprogram (egen forordning og øremerket budsjett). Navnet *Horisont Europa* (HEU) beholdes.

Fra nå av blir det forhandlinger mellom EUs institusjoner om Kommisjonens forslag. Budsjettet kan bli betydelig endret, både i størrelse, innretning og innhold, før det ventes å bli vedtatt i løpet av 2027. Fra norsk side vil vi følge forhandlingene tett, og for å komme godt inn i arbeidet med forberedelsene er det viktig at Norge på et tidlig tidspunkt klargjør at vi ønsker assosiering til hele HEU og hele eller deler av det øvrige ECF.

Orienteringsnotatet ble fremmet for Forskningsrådets styre, møte 6/2025 23. oktober 2025, og styret sluttet seg til notatets konklusjoner.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

EUs rammeprogram for forskning og innovasjon og det nye konkurranseevnefondet vil ha stor betydning for norsk forsknings- og innovasjonspolitik, for Forskningsrådet og norske forskningsorganisasjoner og næringsliv, og for nasjonal omstillings- og konkurranseevne.

HEU 2028-2034 skal bygge på det som de forutgående rammeprogrammene har oppnådd, oppskalere for å ta resultater i bruk, forenkle der det er mulig og rette

investeringer mot områder og sektorer hvor Europa trenger det mest. Derfor foreslås det å bli innpasset i et bredere og større ECF. Grunnlaget for ECF og HEU ligger særlig i anbefalinger og konklusjoner i de tre rapportene fra Draghi, Letta og Heitor, med en rekke problemstillinger som også gjelder for Norge. ECF og HEU tar sikte på å møte utfordringene som er beskrevet, og vil være godt egnet til å løse samfunnsutfordringer også Norge står ovenfor.

Det er derfor viktig at Forskningsrådet gir relevante og godt forankrede innspill til utviklingen av HEU og ECF, og til hvordan Norge bør forberede seg på tilknytning for å sikre størst mulig effekt av vår deltakelse.

Hovedpunkter

Forskningsrådets styre leverte 6. mai [høringssvar til Kommisjonens høring om det neste MFE](#). Styret understreket i innspillet at EUs rammeprogrammer for forskning og innovasjon er svært viktig for internasjonalt forskningssamarbeid og verdiskaping. Horisont Europa bør fornyes, men bør forbli et frittstående forsknings- og innovasjonsprogram.

Programstrukturen for det nye HEU er ganske lik det nåværende programmet, får fire søyler og hovedprioriteringer som samsvarer godt med tidligere norske innspill. Det viktigste nye grepet er at HEU skal kobles tett til ECF for å sikre en sømløs finansiering fra grunnleggende forskning, til marked og global produksjon. Koblingene er særlig tette mellom søyle 2 og 3 i HEU og ECF.

Foreslått budsjett for ECF er 451 mrd. euro (409 mrd. euro uten EUs innovasjonsfond). Det inkluderer 175 mrd. euro til Horisont Europa. Beløpene er imidlertid ikke inflasjonsjustert. I faste 2025-priser er forslaget til budsjettet for Horisont Europa 155 mrd. euro, som innebærer en realvekst på ca. 63 prosent sammenlignet med det nåværende programmet.

Neste Horisont Europa-program og koblingen til ECF:

- ECFs fire tematiske områder gjøres også gjeldende for søyle 2 – konkurranseevne – i Horisont Europa,
- Den utfordringsdrevne delen av søyle 3 – innovasjon – skal også samarbeide tett med ECF.
- det skal opprettes felles arbeidsprogram og 8 programkomiteer forankret i ECF.

I tillegg vil de sammenkoblede HEU og ECF ha kapasitet til å utvikle såkalte «månelandingsprosjekter», som kan bevege seg fra forskning til demonstrasjon og til å bli tatt i faktisk bruk. Det pekes på 11 ulike områder, med bevilgninger fra både HEU, ECF, men også fra andre offentlige og nasjonale kilder og fra private fondsmidler og tilskudd.

ECF og HEU har større forventninger til finansielt og strukturelt samspill (whole of government approach). Det innebærer at vi bør forberede oss på at det innføres en langt mer sammensatt måte å finansiere Fol på enn hittil. Det foreslås en rekke måter (toolbox) å gjøre dette på, og Kommisjonen fremhever særlig ambisjonen om å legge opp til at ECF tiltrekker seg kapital utenfra, både fra private, offentlige og

institusjonelle kilder. I tillegg kommer økte forventninger til medfinansiering fra EUs medlemsland og assosierte land. Faglig er det tydelig at digitalt lederskap blir løftet frem, dual use blir innført og forsvarsforskningen og -industrien får en betydelig større rolle. Omstruktureringene og omgrupperingene innenfor det vi kjenner som søyle 2 er relativt omfattende.

Struktur og budsjett for Horisont Europa 2028-34

Figuren viser hovedstruktur og foreslått budsjett til de ulike hoveddelene av det nye Horisont Europa-programmet:

What is the Commission proposing?

With a proposed **€175 billion** budget, the new programme will be based on four pillars.

Pillar I	Pillar II	Pillar III	Pillar IV
EXCELLENT SCIENCE	COMPETITIVENESS AND SOCIETY	INNOVATION	EUROPEAN RESEARCH AREA
€44.079 BILLION	€75.876 BILLION	€38.785 BILLION	€16.262 BILLION
EUROPEAN RESEARCH COUNCIL	COMPETITIVENESS ¹ : 1. Clean Transition and Industrial Decarbonisation 2. Health, Biotech, Agriculture and Bioeconomy 3. Digital leadership 4. Resilience and Security, Defence Industry and Space	EUROPEAN INNOVATION COUNCIL	ERA POLICIES
MARIE SKŁODOWSKA-CURIE ACTIONS	SOCIETY: 1. Global societal challenges 2. EU Missions 3. New European Bauhaus Facility	INNOVATION ECOSYSTEMS AND THE KNOWLEDGE TRIANGLE	RESEARCH AND TECHNOLOGY INFRASTRUCTURES
SCIENCE FOR EU POLICIES			WIDENING PARTICIPATION AND SPREADING EXCELLENCE

¹ Consistent with activities under the European Competitiveness Fund

1. *Fremragende forskning* (44 mrd. euro)
 - Dekker som tidligere Det europeiske forskningsrådet (ERC) og Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA), og har også fått med EUs felles forskningssentre (JRC). Budsjettet er doblet og ERC får 31,5 mrd. euro.
2. *Konkurranseevne og samfunn* (76 mrd. euro)
 - Konkurranseevne (68 mrd. euro):
 - ren omstilling og industriell dekarbonisering (25 mrd. euro)
 - helse, bioteknologi, landbruk og bioøkonomi (20 mrd. euro)
 - digitalt lederskap (17 mrd. euro)
 - motstandsdyktighet, sikkerhet, forsvars- og romindustri (6,4 mrd. euro)
 - Samfunn – globale samfunnsendringer, samfunnsoppdrag (missions) og nytt Europeisk Bauhaus (7,6 mrd. euro)
 - De fire tematiske områdene under «konkurranseevne» samsvarer med inndelingen i konkurranseevnefondet. For disse områdene

skal det utarbeides felles arbeidsprogram for Horisont Europa og ECF

- Budsjettet for denne søylen vokser med omtrent 50 prosent. Prosjekter skal ha en god balanse mellom grunnleggende og anvendt forskning.

3. *Innovasjon* (39 mrd. euro)

Dekker som tidligere Det europeiske innovasjonsrådet (EIC) og økosystemer for innovasjon. EIC skal i større grad forvaltes etter modell fra amerikanske programmer (ARPA, DARPA) – bl.a. mer aktiv porteføljeforvaltning i regi av programledere. Den mer utfordringsdrevne delen skal skje i tett samarbeid med ECF og inkludere støtte til teknologier med forsvarsanvendelser. All finansiering av oppskalering fra 2028 skal skje fra ECF. Budsjettet er foreslått tredoblet.

4. *Det europeiske forskningsområdet* (16 mrd. euro)

Dekker Det europeiske forskningsområdet, forsknings- og teknologiinfrastrukturer og «widening». Det er nytt at forsknings- og teknologiinfrastrukturer er plassert her og at teknologiinfrastrukturer er med. Det er også nytt at programmet kan bidra til investering i ny infrastruktur (med inntil 20 prosent). «Widening» foreslås endret ved at deltakerlandene deles i to grupper – «widening-land» og «transition-land», og det vil fra 2030 bli stilt krav til widening-landene om at de selv må bidra med økte offentlige FoU-investeringer om de fortsatt skal kunne motta støtte til kapasitetsbygging.

Konkurranseevnefondet (ECF)

ECF skal bidra til å bygge konkurransekraft i strategisk viktige sektorer. Det nye konkurranseevnefondet skal erstatte 14 eksisterende programmer under en felles inngang og sett med regler for søkerne. Fondet skal bidra til å bygge strategisk konkurransekraft i strategisk viktige sektorer og sammen med Horisont Europa gi sømløs støtte fra grunnleggende forskning til utrulling og opptak i markedet.

De 14 programmene som inngår i ECF er Horisont Europa (HEU), Innovasjonsfondet (IF), Digitalt Europa-programmet (DEP), «Connecting Europe Facility – Digital (CEF), Det europeiske forsvarsfondet (EDF), Lov om støtte til ammunisjonsproduksjon (ASAP), Den europeiske forsvarsindustrien styrkes gjennom felles anskaffelseslov (EDIRPA), Det europeiske forsvarsindustriprogrammet (EDIP), EU4Health, Det europeiske romprogrammet, IRIS - satellittbasert kommunikasjonssystem, InvestEU, SMB-pilaren av indre markedsprogrammet og LIFE.

Det er foreslått at Horisont Europa skal fungere som et frittstående program, men de fire tematiske 'vinduerne' under *konkurranseevne i søyle II* skal ha felles arbeidsprogram med ECF. Det legges også opp til tett samarbeid mellom ECF og den utfordringsdrevne delen av *søyle III – innovasjon*.

I tabellen under vises den foreslåtte budsjettfordelingen mellom HEU og ECF i de fire tematiske politikkvinduerne:

Politikkvindu	Beskrivelse	Budsjett HEU	Budsjett ECF
Ren omstilling og industriell avkarbonisering	Investeringer i teknologi og løsninger som støtter overgangen til en klimanøytral økonomi	25,3 mrd euro	26,2 mrd euro
Helse, bioteknologi, landbruk og bioøkonomi	Fremme innovasjon innenfor helse, bærekraftig matproduksjon og biologiske ressurser	19,6 mrd euro	20,4 mrd euro
Digitalt lederskap	Støtte til digital infrastruktur, kunstig intelligens, cybersikkerhet og andre digitale innovasjoner	16,8 mrd euro	51,5 mrd euro
Motstandsdyktighet, sikkerhet, forsvarsindustri og rom	Styrke Europas kapasitet innen forsvarsteknologi, sikkerhet og romfart	6,4 mrd euro	125,2 mrd euro

Samfunnsoppdrag (Missions)

Støtten til de fem samfunnsoppdragene som ble etablert under det nåværende Horisont Europa-programmet videreføres til og med 2030. Det er i tråd med den tiårige tidshorisonten som det er bestemt at samfunnsoppdragene skal ha. Det foreslås ikke etablert nye samfunnsoppdrag, noe som i praksis innebærer at samfunnsoppdragene under Horisont Europa fases ut fra og med 2031. I forordningen for Horisont Europa 2028-34 åpnes det imidlertid for å etablere en rekke såkalte «månelandinger» samfinansiert av Horisont Europa og ECF. De mulige månelandingene har flere fellestrekk med samfunnsoppdragene, men er gjennomgående mer teknologisk rettet enn de samfunnsutfordringsdrevne samfunnsoppdragene.

Partnerskap

Det foreslås at alle partnerskapene skal baseres på en MoU som setter rammene for det enkelte partnerskapet. MoU-en skal stipulere tydelige mål, rapporteringskrav, forpliktelser og styringsstruktur. Partnerskapet kan i godt begrunnede tilfeller driftes av en Joint undertaking eller andre strukturer satt opp i henhold til artikkel 185 eller 187 EU-traktaten. I praksis betyr det at de avtalebaserte og institusjonelle videreføres, mens samfinansierte partnerskap forsvinner.

Sammensetningen av partnerskapene endres. I utgangspunktet skal partnerskapene ha med både offentlige og private aktører som representerer vesentlige deler av sine respektive økosystemer som partnere. Dette skal sikre bred og balansert involvering av sentrale interessenter. Det kan gjøres unntak for dette kravet i godt begrunnede tilfeller. Det betyr at det fremdeles kan forekomme partnerskap som bare har offentlige aktører som medlemmer (public-public).

Det vil fremdeles kreves formell langsiktig forpliktelse fra partnerne for deres finansielle bidrag til partnerskapene.

Det skal være et begrenset antall partnerskap og de skal velges gjennom en konkurransebasert prosess innen områder foreslått av Kommisjonen. Partnerskapene bør ha en kobling til ECF og bidra til policymålene i de fire policyvinduerne, og støttes av ECF der det er relevant.

Deltakelsesregler

Kommisjonen legger stor vekt på å forenkle og standardisere deltakelsesregelverket. Det er et mål at utlysningene skal være kortfattede, brede og deskriptive.

Viktige endringer:

- De overordnede deltakelsesreglene er en del av forordningen for ECF. I forordningen for Horisont Europa er det kun tatt inn supplerende regelverk som spesifikt gjelder Fol.
- For samarbeidsprosjekter endres minstekravet til et konsortium. Minstekravet er fremdeles tre partnere, men nå må minst to være fra et medlemsland, og den tredje kan være fra et assosiert land eller medlemsland.
- Det skilles ikke lenger mellom Innovation Actions (IA) og Research and Innovation Actions (RIA).
- Støttenivå bestemmes av organisasjonstype. Non-profit organisasjoner og SMB-er kan få opptil 100 % støtte, mens store bedrifter kan få opptil 70% støtte. Støttegraden i en aktivitet settes i det enkelte arbeidsprogrammet.
- EU støtten skal i mindre grad kobles til faktiske kostnader, Det blir mer bruk av forenklede kostnadsberegninger. Hovedsakelig i form av Lump sum, men også økt bruk av personell unit costs. Bare i unntakstilfeller skal tilskuddet baseres på faktiske kostnader.
- Økt bruk av personell unit costs kan føre til lavere kostnadsdekning for deltakerne i prosjektene. Dette kan særlig være problematisk for instituttsektoren i Norge som allerede har en lav kostnadsdekning.
- Nåværende bestemmelse i artikkel 22 (5) og (6) i Horisont Europa-forordningen, som gir Kommisjonen adgang til å begrense deltakelsen i visse utlysninger på bakgrunn av strategiske interesser og andre policy-prioriteringer, er i neste rammeprogram løftet ut av rammeprogrammets forordning og inn i ECF-forordningen. Begrensinger i deltakelsen kan enten være basert på hensynet til EUs økonomiske interesser, eller strategiske interesser som sikkerhet og forsvar. De nåværende reglene lar EU begrense deltakelsen av aktører fra tredjeland, mens ECF-forordningen i tillegg kan

begrense gjennomføringen av prosjektaktiviteter og bruk av fasiliteter mm. til kun å omfatte medlemsland.

Muligheter for assosiering

Det legges opp til muligheter for assosiering til hele eller deler av både Horisont Europa og Konkurranseevnefondet. EØS/EFTA land er nevnt som egen kategori.

Spørsmål til diskusjon

- Hvilken betydning kan forslaget til ECF og HEU få for norsk forskning og innovasjonspolitik og forholdet mellom forskningspolitikk og andre politikkområder?
- Hva bør være Forskningsrådets hovedbudskap til Kommisjonens høring om ECF og HEU?
- Hva bør være Forskningsrådets hovedbudskap i dialogen med departementene om ECF og HEU, inkludert våre innspill til et eventuelt nasjonalt posisjonsdokument?

Forberedelse / prosess

Saken er forberedt av Forskningsrådets administrasjon.

Videre saksgang

Administrasjonen besvarer Kommisjonens høring om den delen av EUs neste langtidsbudsjett som omfatter ECF og Horisont Europa i tråd med føringene gitt av Styret. Styrets føringar blir også retningsgivende for Forskningsrådets dialog med KD og andre departementer om et planlagt nasjonalt innspill til Kommisjonens forslag til ECF og Horisont Europa.

Sak 62/25

Status for satsingen på humaniora

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Porteføljestyret for banebrytende forskning	Petter Helgesen	Christian Lund og Tor Lunde Larsen	Vedlegg 1 Tildelte prosjekter med humaniora i tematiske utlysninger
Fra			
Områdedirektør Benedicte Løseth			Vedlegg 2 Notat – Satsing på humaniora i Forskningsrådet 2024-2028

Forslag til vedtak Porteføljestyret tar statusoppdateringen til orientering.

Bakgrunn Etter anbefaling fra Porteføljestyret for Banebrytende forskning (sak 16/24) viderefører Forskningsrådet sin satsing på humaniora med mål om at fem prosent av Forskningsrådets bevilgninger i 2028 skal gå til humaniora. (Vedlegg 2) Veksten i humaniora skal skje innenfor forskning på samfunnsutfordringer. Administrasjonen har arbeidet med å forankre satsingen i porteføljer med ansvar for tematiske områder der humaniora bør styrkes. Porteføljestyret vedtok at optimaliseringsmidlene for humaniora, som ligger under porteføljestyret for Banebrytende forskning helt eller delvis settes av til tematiske fellesutlysninger, som gjennomføres i samarbeid med relevante porteføljer. Midlene for 2025 ble fordelt på fem tematiske utlysninger med frist 5. mars. I dialog med de tematiske porteføljene ble fokus i disse utlysningene utvidet slik at humanioraperspektiver ble eksplisitt etterspurt. Også andre tematiske utlysninger åpnet for og etterspurte humaniora.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet Administrasjonen vil gi en årlig statusoppdatering over bruken av optimaliseringsmidlene for humaniora og utviklingen av humaniora i tematiske porteføljer.

Hovedpunkter Det har vært en prioritert oppgave for administrasjonen å mobilisere forskningsmiljøene innenfor humaniora til relevante tematiske utlysninger. Vi har varslet humanioramiljøene i flere omganger og arrangert eget webinar for dem, i tillegg til webinarer om de enkelte utlysningene.

Humanioramiljøene har i 2025 respondert godt på de tematiske utlysningene. I år har det blitt sendt inn mer enn dobbelt så mange tematiske søknader der humaniora inngår som i 2024, 215 mot 90. 83 av disse søknadene var til de fem utlysningene med humanioramidler. Totalt antall søknader har også gått en del opp, men andelen søknader med humaniora har like fullt økt fra 10 prosent i 2024 til 18 prosent i 2025. Det varierer hvor sentrale humaniorafagene er i disse søknadene. En del av søknadene er ledet av forskere innenfor humaniora, mens i andre inngår humaniora i større eller mindre grad.

Den gode responsen fra humanioramiljøene har også gitt gode resultater. I de fem utlysningene med humanioramidler inngår humaniora i 18 av 45 prosjekter som har fått tildeling. (Vedlegg 1). Tre av de sju samarbeidsprosjektene (KSP) og fem av de elleve forskerprosjektene (FP) er ledet av humanioraforskere, men også i flere av de andre prosjektene er humaniora helt sentralt. Størst uttelling har humanioraforskere hatt i utlysningene Arealer under press og Velferdssamfunnets bærekraft.

Det har også blitt tildelt mye midler til prosjekter med humaniora i andre tematiske utlysninger, der humanioramidler ikke har inngått. Det gjelder spesielt utlysningene for å følge opp sannhets- og forsoningskommisjonen og forskning i museene. Til sammen har 18 prosjekter med humaniora fått tildeling i disse andre utlysningene (jf. vedlegg 1).

Til sammen inngår humaniora i hele 39 prosent av de innvilgede søknadene i tematiske utlysninger av forsker- og samarbeidsprosjekt i 2025, 36 av 93 søknader. Tall og andel er langt høyere enn i tidligere år. Til sammenligning fikk 15 søknader med humaniora tildelt midler i tematiske utlysninger i 2024, og ti i 2023. Antallet søknader totalt var en del mindre i de årene, og det høye tallet i 2025 påvirkes også av utlysningene innenfor museumsforskning og oppfølging av sannhetskommisjonen, hvor humaniora naturlig er helt sentral i de innvilgede prosjektene. Tallene viser likevel at søknader hvor humaniora inngår i større eller mindre grad gjør det bedre enn tidligere år på til dels nye forskningsområder som helse og velferd og klima, miljø og energi.

Opptrappingsplanen – humanioras andel av totale bevilgninger

I tillegg viser tall for humanioras andel av Forskningsrådets totale tildelinger en økning fra snaut 3,6 prosent i 2023 til 3,8 prosent i 2024. I 2022 var andelen 3,4 prosent. Økningen i humanioraandelen er ikke dramatisk siden den var 2,8 prosent ved starten av opptrappingsplanen i 2017, men andelen går jevnt oppover. Med årets tildelinger fra de tematiske utlysningene og også andre tildelinger, ikke minst de nye KI-senterne, kan målet om å nå fem prosent andel i 2028 være innen rekkevidde.

Optimaliseringsmidler i 2026

Administrasjonen anser at det har vært meget vellykket å bruke optimaliseringsmidlene mot konkrete tematiske fellesutlysninger og viderefører derfor dette i 2026 i tråd med porteføljestyrets tidligere vedtak. I dialog med tematiske porteføljer planlegger administrasjonen å gå inn med optimaliseringsmidlene for humaniora i disse fem utlysningene i 2026:

- Grønn og rettferdig omstilling (FP)
- Demokrati som styringsform og levesett (FP)
- Samfunnssikkerhet og beredskap (KSP)
- Ensomhet, utenforskap og sosial ulikhet i helse (KSP)
- Forskning om utdanning, kompetanse og arbeidsliv (FP)

Videre saksgang

Satsingen vil følges opp videre i tematiske porteføljer og i Forskningsrådets administrasjon.

Tematiske utlysninger forsker- og samarbeidsprosjekt 2025:

Oversikt over innvilgede prosjekter hvor humaniora inngår

Utlysninger med humanioramidler:

Arealer under press (FP) – 6 prosjekter

357942 The impacts of land use conflicts on society and citizens: how local arguments shape democratic participation and lived experience, NORCE

- Prosjektleder er medieretoriker

358061 INVISEA Charting the Seabed Multiple. Knowledge and Values of Norwegian Seabed Areas, UiB

358330 GREEN BLOOD: Undressing hierarchies to reduce pressure on land through Forest Finn perspectives, SIFO

- Prosjektleder er kulturviter

358372 Licenses to appropriate land for societal ends, UiO

- Prosjektleder er historiker

358576 Culture-based solutions: harnessing local land-care practices for sustainable adaptation in areas under pressure, NORCE

358650 The powers of visual representations in shaping and mediating land-use conflicts in Norway (VISUALS), Nordlandsforskning

Energi – energiomstilling (FP) – 1 prosjekt

358843 Imagining Positive Energy Futures, NTNU

- Prosjektleder er fra tverrfaglige kulturstudier

Helse – utsatte grupper (KSP) – 2 prosjekter

358970 Bridging the Healthcare Gap: Improving Access for Temporary Labour Migrants in Norway, UiO

358653 Homesick: Co-creating Hospital-at-Home services for populations with migration background, UiO

- Prosjektleder er idehistoriker

Samfunnssikkerhet og beredskap (KSP) – 4 prosjekter

358648 The ethics of preparedness: questioning priorities in Norwegian policies of preparedness, PRIO

- Prosjektleder er filosof

358819 Strengthening national preparedness through local food systems, SIFO

358324 Prepare, support and comply: The public as a critical resource in times of crisis, ISF

358570 Building resilience through urban agriculture and foraging: individual, collective and public preparedness, NIBIO

Velferdssamfunnets bærekraft (FP) – 5 prosjekter

358321 Welfare under scrutiny: Precarious life in contemporary Norwegian literature, UiB

- Prosjektleder er litteraturviter

358351 Refugees' Belonging and Participation for Inclusive Rural Areas, NTNU

- Prosjektleder er litteraturviter/tverrfaglig kulturviter

358207 Diversity as a battlefield? Majority and minority responses to organisational diversity, equity and inclusion (DEI) efforts, ISF

358588 Welfare society as a moral system: Boundaries and borders of sustainable management of collective goods in the Norwegian welfare state, UiN

358941 Attachments as mode of regulation: migrant inclusion in the welfare state, CMI

Utlysninger uten humanioramidler:

Forskning og forskerrekruttering i museene (KSP) – 5 prosjekter

357993 Women among the Hansa in Bergen, UiB

358716 Into the Fjords: Blue Museums as Arenas of Learning about Vulnerable Ecosystems, UiS

358784 The Nature of Museums: On the Interweaving of Nature and Culture in Museums, UiB

358994 Explosive legacy: Examining, preserving and communicating the contested industrial heritage of ammunition production in Raufoss, NTNU

358865 IMMERSE - Immersed in the museum experience: Underlying mechanisms and the influence of the social experiencescape, UiS

- I de fire førstnevnte prosjektene har alle prosjektlederne humaniorabakgrunn, særlig historie.

Inkludering av barn og unge (KSP) – 2 prosjekter

358621 RESONATE - Reducing School Dropout and Enhancing Pupils' Sense of Belonging and Participation through Co-created Music-based Activities, Griegakademiet – UiB

- Prosjektleder er musikkviter/-terapeut

358115 Faith based organisations as Cocreators: Countering School Attendance Problems, MF

Lærerutdanning (KSP) – 1 prosjekt

357811 Preparing for the unforeseen – developing teachers' and student teachers' practical knowledge through researching emotional experiences, USN

Mat, miljø og folkehelse (KSP) – 1 prosjekt

358401 LimEATS: Exploring planetary boundaries and social foundations for just urban food systems in Norway, NTNU

- Prosjektleder er fra vitenskap- og teknologistudier

Samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur- og samfunnsutvikling (FP) – 8 prosjekter

358219 Reshaping linguistic spheres in Sápmi: language policy, linguistic atmosphere, and namespaces in the multilingual North (ReLing), Samisk høgskole

- Prosjektleder er språk- og kulturviter

358097 Sámi Aphasia and Morphology Initiative – Comprehensive Aphasia Testing/UiT

- Prosjektleder er språkviter

358193 (Mis)trust: The Norwegianization of language, people and land in South Saepmie. Why reconciliation, how, and between whom? UiN

358580 How ethnic contexts affect language acquisition, identity formation and psychosocial well-being for Sámi and Kven children and adolescents, UiT

- Prosjektleder er språkviter

357924 Knowledge for Reconciliation: Truth and contestation in the aftermath of the Norwegian Truth and Reconciliation Commission (RECON), PRIO

358959 (MORE) Museum Objects and Reconciliation Ethics: Collaborations over post-repatriation reparations in Sápmi, UiO

357856 Sustaining National Minorities in Education: Kven/Norwegian Finnish and Forest Finnish Experiences and Needs in Mainstream Schools/UiT

- Prosjektleder er språkviter

358969 Biebmolassi – Reconciling Sámi Food Systems, UiT

Utdanning (FP) – 1 prosjekt

358095 Can an enriched AI-chatbot strengthen writer identities in primary-school classrooms? UiS

- Prosjektleder er språkviter

Vedlegg 1:

Satsing på humaniora i Forskningsrådet 2024-2028

Innledning

Forskningsrådet vedtok i 2017 en opptrappingsplan for humaniora i perioden 2018 til 2022. Målet i planen var at fem prosent av Forskningsrådets bevilgninger skulle gå til humaniora i 2022. Dette målet er ikke nådd. I dette notatet foreslår vi en ny satsing på humaniora i femårsperioden fra 2024 til 2028. Følgende tiltak foreslås i denne satsingen:

- Opptrappingsplanens mål om at fem prosent av Forskningsrådets midler skal gå til humaniora videreføres
- Følgende områder prioriteres i satsingen:
 - teknologi
 - klima, miljø og energi
 - helse og velferd
 - demokrati, tillit og samfunnssikkerhet
- Det innføres målrettede virkemidler for å:
 - styrke humanioramiljøer i tematisk, tverrfaglig forskning
 - lage fellesutlysninger der humaniora etterspørres der optimaliseringsmidlene for humaniora inngår
 - kreve humanistiske perspektiver i utlysninger der dette vil utvide kunnskapsgrunnlaget
 - mobilisere humanistiske forskere til tematiske utlysninger
 - videreføre dialog med UHR og institusjonene

Notatet beskriver først de politiske føringene, mål og tematisk innretning for den nye satsingen på humaniora. Deretter omtales aktuelle virkemidler for å nå målene. Dette omfatter ulike typer av utlysninger, krav om humaniora i utlysninger der dette vil utvide kunnskapsgrunnlaget og mobilisering og dialog.

Føringer for satsingen

Regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032 poengterer at en tverrfaglig tilnærming som også vurderer samfunnsmessige og kulturelle aspekter er nødvendig i møte med stadig mer komplekse samfunnsutfordringer. Ifølge planen bør relevante fagområder som humaniora, samfunnsvitenskap og jus som en hovedregel involveres i alle tverrfaglige prosjekter.

Regjeringen lanserte høsten 2023 en satsing på 1 milliard kr på forskning på kunstig intelligens. Det ene av tre hovedspor i satsingen er konsekvenser av kunstig intelligens og annen digital teknologi for samfunnet. Mange av temaene under dette sporet vil spesifikt etterspørre humanistisk forskning: demokrati, tillit, etikk, undervisning, kunst og kultur.

Ved opptrappingsplanens slutt i 2022 viser resultatene at det har skjedd en positiv utvikling innenfor noen tematiske områder. Hovedbildet er likevel at det fortsatt er en lav andel humaniora innenfor de fleste områdene. Måltallene i planen er i hovedsak langt fra nådd (se vedlegg 2). En del av veksten som har skjedd skyldes de ekstra midlene som er tilført gjennom optimaliseringsmidlene for humaniora. Samtidig er det enda tydeligere forventninger i den nye langtidsplanen enn i tidligere planer om at humaniora skal integreres i tverrfaglige prosjekter. Den tverrfaglige innretningen på regjeringens KI-satsing indikerer også klare politiske forventninger om å integrere humaniora i forskning på samfunnsutfordringene. Dette tilsier at innsatsen for å styrke humaniora i

Forskningsrådets tildelinger bør videreføres og intensiveres ut over opptrappingsplanens opprinnelige periode.

- Vi foreslår derfor en ny satsing på humaniora i femårsperioden fra 2024 til 2028.

For å styrke humanistiske perspektiver i forskning på komplekse samfunnsutfordringer er det viktig at disse blir godt integrert i tverrfaglige forskningsprosjekter. Det må særlig satses på tverrfaglige prosjekter der humaniora står sentralt i problemformuleringer, teori og metode, og ikke rene humanioraprojekter som sådan.

Mål: fortsatt 5 prosent til humaniora

Opptrappingsplanen hadde måltall tilpasset de ulike tematiske områdene i planen. For å ha oversikt over den videre utviklingen er det behov for å fortsette å monitorere andelen humaniora i ulike tematiske porteføljer – i tillegg til totalandelen i Forskningsrådet. Det er et langsiktig arbeid å skape en nødvendig kulturendring for å styrke humaniora i utfordringsdrevet forskning, både i Forskningsrådet og i forskningsmiljøene. Det å ha klare og tydelige mål å jobbe mot bidrar til å opprettholde oppmerksomheten rundt formålet og stimulerer til endring. Måltall viser også i hvilken grad man lykkes på ulike områder. Da er det enklere å sette inn tiltak der man ikke lykkes.

- Vi foreslår derfor å videreføre målet om at 5 prosent av Forskningsrådets midler skal gå til humaniora. For å nå regjeringens målsetting i langtidsplanen om en sterkere integrering av humanistiske perspektiver i tematiske satsinger er det behov for å opprettholde dette målet.

Tematisk innretning

Opptrappingsplanen rettet seg mot brede tematiske områder i tråd med regjeringens humanioramelding fra 2017: 1) Integrering, migrasjon og konflikter, 2) De store teknologiskiftene og 3) Klima, miljø og bærekraft. I tillegg satte Forskningsrådet måltall for områder som helse, skole og hav. Det er et spørsmål om man fortsatt skal operere med så brede tematiske områder eller rette innsatsen mot mer spissede temaer. Porteføljestyret for humaniora og samfunnsvitenskap (2019-2023) mente at Forskningsrådet har kommet såpass kort i opptrappingen av humaniora at det ennå ikke er hensiktsmessig å peke ut mer spissede temaer. Deres anbefaling er fortsatt å styrke humaniora på brede tematiske områder i det videre opptrappingsarbeidet, og ha måltall for disse.

Basert på utviklingen i opptrappingsplanen 2018-2022 og prioriteringer i den nye langtidsplanen bør innsatsen i en ny satsing på humaniora særlig konsentreres om følgende forskningsområder:

- **Muliggjørende teknologier.** Ikke mindre aktuelt forskningsfelt nå enn i 2017, jf. utviklingen innenfor kunstig intelligens. Representerer store samfunnsutfordringer – og muligheter. Humaniora er svært lite til stede i Forskningsrådets teknologibevilgninger (0,8 prosent i 2022).
- **Klima, miljø, energi.** I deler av denne forskningen – særlig miljøforskningen – har humaniora etter hvert fått et visst omfang, mens den samlede andelen kun var 1,4 prosent i 2022. Feltet har stor interesse og samfunnsutfordringene er helt sentrale i nasjonal og internasjonal politikk. Humaniora må i større grad bidra til håndteringen av disse.
- **Helse og velferd.** Dette er sentrale områder i norsk politikk og forskningsfelt med store samfunnsutfordringer, bl.a. knyttet til ulikhet og utenforskap. Humaniora er lite til stede i helseforskningen (0,7 prosent) og i den tradisjonelle velferds- og arbeidslivsforskningen.

- **Demokrati, tillit, samfunnssikkerhet.** Også et høyaktuelt forskningsområde som har en klar prioritering i langtidsplanen. Humanistiske perspektiver er godt til stede i enkelte deler av forskningen på feltet, men fagområdet bør ha mye mer å bidra med til forståelse og håndtering av samfunnsutfordringene på området.

Måltall og monitorering

De fire temaklyngene i opptrappingsplanen hadde hver sine måltall for andelen humaniora. Siden den gang har Forskningsrådet innført porteføljestyring, og betydningen av enkeltaktiviteter og budsjettformål er nedtonet. Det bør derfor settes måltall for humanioras andel av investeringene (tildelingene) i de porteføljene hvor de fire ovennevnte temaområdene inngår. Monitoreringen underveis vil så se på humanioras andel av porteføljestyrenes årlige, konkrete bevilgninger av forskningsmidler.

Det legges også opp til å monitorere utviklingen når det gjelder antall og andel prosjekter hvor humaniora inngår: I hvor mange prosjekter i f.eks. helseporteføljen inngår humaniora? Dette vil komplettere bildet som oversikten over bevilgede kroner gir, og samtidig løfte blikket til forskningen innenfor *hele* helseporteføljen eller teknologiporteføljen – ikke bare den forskningen som finansieres av de midlene som det aktuelle porteføljestyret rår over. I et tverrfaglig prosjekt kan humanistiske bidrag og perspektiver ha stor innvirkning, selv om andelen i kroner er ganske liten, f.eks. i et naturvitenskapelig prosjekt hvor det inngår store lab-kostnader.

Måltallene for de fire temaområdene ovenfor vil bli satt i samarbeid med de aktuelle porteføljene, bl.a. på bakgrunn av dagens nå-situasjon. Porteføljene vil også bli forespurt om hvilke porteføljer som de fire temaområdene skal inngå i. Det viktige er å holde øye med utviklingen – øker andelen humaniora innenfor de ulike temaene? I oppfølgingen av satsingen vil også humaniora-andelen på andre temaområder bli monitorert, i tillegg til andelen humaniora i Forskningsrådets totale bevilgninger.

Virkemidler

Erfaringene med manglende måloppnåelse i opptrappingsplanens periode tilsier at det er behov for målrettede virkemidler for å realisere målet om å styrke humaniora i utfordringsdrevet forskning. Hvilke av disse virkemidlene som vil være mest hensiktsmessig, kan variere mellom ulike porteføljer i Forskningsrådet. Oversikten under er derfor ment som virkemidler den enkelte portefølje kan velge blant for å nå målet om å styrke humaniora. Det er viktig at utlysningene er åpne og inviterende og kan appellere til og utfordre humanistiske forskere, alene og ikke minst sammen med forskere fra andre fagområder.

Styrke humanioramiljøer i utfordringsdrevet forskning

Humanistiske fagmiljøer har tradisjonelt hatt liten erfaring med forskning på samfunnsutfordringer. Med utviklingen av nye tverrfaglige fagområder som miljøhumaniora, digital humaniora og medisinsk humaniora ved mange institusjoner er dette i ferd å endre seg. Dette er bl.a. eksemplifisert i UHR-rapporten [Humaniora for bærekraft](#). Det er likevel fortsatt en lang vei å gå for mange humaniora-miljøer. Det kan derfor være nødvendig å ha egne virkemidler for bygge kapasitet og kompetanse på nye felt. Aktuelle virkemidler er:

- Egne utlysninger om samfunnsutfordringer som særlig er rettet mot humanistiske miljøer – dvs. etterspør humanistisk perspektiver – evt. i samarbeid med samfunnsvitenskap. Slik kan miljøene bygge kompetanse på et felt for evt. senere å gå inn i større tverrfaglige samarbeid.

- Øremerking av midler til humanioraledete prosjekter i en større tverrfaglig utlysning for å sikre at et eller flere slike prosjekter når opp i konkurransen.

Stimulere humanister til tverrfaglig samarbeid

Det er utfordrende å utvikle tverrfaglig samarbeid, og spesielt på forskningsfelt som har lite erfaring med dette. Humanistiske forskere har gjerne hatt noe samarbeid med samfunnsvitere, men i liten grad med forskere utenfor humsam-området. En gjennomgang av tildelingene i Store tverrfaglige prosjekter i 2021 viser at kun et lite antall av prosjekter med humaniora som største fag hadde samarbeid med fag utenfor humsam. For å stimulere til mer radikalt tverrfaglig samarbeid er det behov for virkemidler som direkte retter seg mot humanioramiljøene:

- Tverrfaglige forskerskoler der humanister samarbeider med andre fagområder om sentrale temaer innenfor utfordringsdrevet forskning. Noen av forskerskolene bør ha faglig tyngdepunkt i humaniora. Dette vil styrke tverrfaglig kompetanse blant unge forskere fra humaniora og andre fagfelt og bidra til å skape kultur for tverrfaglig samarbeid på lang sikt.
- Nettverksmidler for radikal tverrfaglighet mellom humaniora og naturvitenskap/teknologi/livsvitenskap. SAMKUL-programmet hadde slike utlysninger i 2014 og 2018, og erfaringene derfra viser at flere av nettverkene siden har fått ordinære prosjektmidler. Nettverksmidler kan for eksempel utlyses i forkant av større tverrfaglige utlysninger.
- Forprosjektmidler/stimuleringsmidler slik at forskningsmiljøer fra humaniora og andre fag kan forberede større tverrfaglige prosjektsøknader.

Humaniora inn i fellesutlysninger

En utfordring for arbeidet med opptrapping av humaniora er at det ikke har vært egne midler for humaniora som man har kunnet bruke inn i tematiske fellesutlysninger, dvs. utlysninger hvor ulike porteføljer bidrar med midler. Slike midler hadde gjort det enklere å integrere humanistiske perspektiver i utlysningene. I noen grad har dette vært gjort – og gjøres – innenfor den brede kulturforskningen (tidligere SAMKUL), som har bidratt med midler til flere klima- og miljøutlysninger, med god effekt på innretningen i utlysningene og også på søkningen fra humanistiske miljøer.

I den nye satsingen foreslår vi å legge hele eller deler av midlene i optimaliseringspotten for humaniora inn i ulike fellesutlysninger, for slik å øke etterspørselen etter humanistiske bidrag til ulike tematiske forskningsfelt. Dette kan være en vel så god og strategisk bruk av midlene som det å gi enkelte søknader til ulike utlysninger bevilgning. Optimaliseringspotten varierer, men er på 45 mill. kr i 2024. Å bruke optimaliseringsmidler til fellesutlysninger vil være aktuelt fra og med 2025, for utlysninger som planlegges i 2024, med søknadsfrist og tildeling i 2025. For å realisere målet i den nye satsingen er det viktig at optimaliseringspotten videreføres og helst styrkes.

Krav til humaniora i radikalt tverrfaglige prosjekter

Langtidsplanen formulerer at fagområder som humaniora, samfunnsvitenskap og jus som en hovedregel bør involveres i alle tverrfaglige prosjekter. I Horisont 2020 og Horisont Europa har det vært krav til deltakelse fra humaniora og samfunnsvitenskap i utlysninger i klynge 2 (samfunnsutfordringer) og i Missions. Det har vært en økning i prosjekter med humsam-deltakelse etter at disse kravene ble innført. Samtidig viser statistikken at det er stor forskjell i vekst mellom fagområder og disipliner. Økonomi og statsvitenskap dominerer, mens andelen prosjekter som har med humaniora er underrepresentert. I Horisont 2020 var andelen prosjekter med humaniora på

rundt 7 prosent. Kravet om humsam-deltakelse i EU har altså i begrenset grad bidratt til økt deltakelse fra humaniora.

Dette ligner på fordelingen mellom humaniora og samfunnsvitenskap i Forskningsrådet. Det er et vesentlig større innslag av samfunnsvitenskap enn humaniora i Forskningsrådets tematiske porteføljer, og særlig av kvantitativ samfunnsforskning. Det er derfor behov for å skille tydeligere mellom humaniora og samfunnsvitenskap når det gjelder krav om deltakelse i tematiske satsinger.

Det daværende Styret i Forskningsrådet vedtok i 2022 at krav om humsam-deltakelse i tematiske utlysninger bør vurderes for å styrke humaniora i porteføljestyringen (se vedlegg 2). I tråd med dette foreslås det å innføre krav om humanistiske perspektiver i utlysninger der dette vil utvide kunnskapsgrunnlaget. I så fall kan man følge EUs logikk og be søker eventuelt redegjøre for hvorfor humaniora ikke er relevant i det enkelte prosjektet. Et slikt krav vil føre til at mange forskningsmiljøer aktivt må vurdere hva humaniora kan og bør bidra inn i sitt aktuelle prosjekt for å øke bredden i kunnskapen og også samfunnsrelevansen i prosjektet. Forhåpentlig vil dette medføre økt deltakelse fra humaniora i mange prosjektsøknader. Det er imidlertid svært viktig at slike utlysningskrav begrunnes godt ut fra formålet med utlysningen (tematisk, perspektivmessig, metodisk o.a.). Uten en slik begrunnelse er det fare for at kravet ikke fører til reell integrasjon av humaniora, men heller kan bli oppfattet som et forsøk på "humanioravasking" og kunne virke mot sin hensikt.

Mobilisering og dialog

For å stimulere interessen for og viljen til å arbeide med utfordringsdrevne problemstillinger i de humanistiske forskningsmiljøene må Forskningsrådet fortsatt drive et aktivt mobiliseringsarbeid. Vi vil fortsette å varsle humanistiske fagmiljøer for å mobilisere disse til å søke tematiske utlysninger. Ved større tverrfaglige utlysninger vil vi vurdere om det er behov for egne tiltak ut over slik varslings, som f.eks. egne webinarer, møteplasser og annet.

Vi vil også videreføre dialogen med UHR og institusjonene om tiltak for å motivere fagmiljøer til å inngå tverrfaglig samarbeid og søke tematiske utlysninger. UHR Humaniora laget i 2023 et [notat](#) om hvordan de humanistiske forskningsmiljøene kan bidra til Forskningsrådets arbeid for å følge opp langtidsplanen. Institusjonene bør vurdere hvilke incitamenter de kan bruke for å få fagmiljøene til å samarbeide om tverrfaglige søknader der humanioraperspektiver inngår.

Det er også viktig å fortsette arbeidet med å bygge kompetanse om relevansen av humanistiske perspektiver i tematiske satsinger internt i Forskningsrådet. I 2023 og 2024 arrangerer vi en serie interne fagseminarer om humanioras nytteverdi innenfor områder som helse, teknologi og bærekraft. Andre tiltak er et tverrgående fagteam for humaniora og workshoper og "verktøykasse" med nettressurser til hjelp i arbeidet med utlysninger.

Blant kolleger i Forskningsrådet som arbeider med helse-, teknologi- og naturvitenskapelig forskning synes det å være en økende aksept, forståelse og interesse for at også humaniora må inngå i den forskningsmix'en som er nødvendig for å håndtere store og komplekse samfunnsutfordringer. Dette danner et godt utgangspunkt for arbeidet med å integrere humanistiske perspektiver i investeringsplanene og i de nye porteføljeplanene som utarbeides i 2024-25. Disse dokumentene må legge grunnlaget for utlysninger som tydelig etterspør humanistiske perspektiver. Det er også viktig å ivareta humanistiske perspektiver i evaluering av søknader i paneler og på strategisk nivå gjennom representasjon i styret.

Sak PS-BF 63/25

Møteplan for 2026

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Porteføljestyret for Banebrytende forskning	Petter Helgesen	Harald H. Simonsen	1. <i>Møteplan for 2026 for PS- Banebrytende forskning</i>
Fra			
Områdedirektør Benedicte Løseth			

DRØFTINGSSAK

Forslag til vedtak	Det planlegges med 6 møter i 2026 for Porteføljestyret for Banebrytende forskning. Møter for 2026 legges til de foreslåtte tidsperioder.
---------------------------	--

Kort bakgrunn	Porteføljestyret vil ha 6 møter i 2025. Det antas at det vil være nødvendig med et tilsvarende antall møter i 2026.
----------------------	---

Hvorfor saken fremmes til dette møtet	Saken legges fram for at porteføljestyret skal ha mulighet til å påvirke når porteføljestyrets møter for 2026 skal avholdes,
--	--

Hovedpunkter	Det foreslås at porteføljestyrets møter legges til omtrent de samme tidsperiodene som i 2026. Vedlegg 1 gir en oversikt over møtene. Merk at møte 2/26 må legges til siste halvdel av april slik at porteføljestyret kan fatte vedtak om hvilke SFF-søknader som skal gå videre til 2. runde. Merk også at alle møtene vil ha tildelinger av FRIPRO-midler.
---------------------	--

Forberedelse / prosess	Ingen.
-------------------------------	--------

Videre saksgang	Administrasjonen vil gå i gang med å finne datoer for porteføljestyrets møter for 2026.
------------------------	---

Møteplan 2026 Porteføljestyret for Banebrytende forskning

Møte	Aktuelle tider	Sted/type møte	Tema	Kommentar
PS-BF 1/26	1. halvdel av februar, kl. 9-15	Digitalt heldagsmøte	- FRIPRO tildelinger - Orientering om tildelingsbrev fra departementene - Rapportering til Styret for 2025 - Oppfølging av fagevalueringer - Fagevaluering av HUMSAM-fagene	
PS-BF 2/26	2. halvdel av april, kl. kl 10-16	Fysisk heldagsmøte i Forskningsrådet	- FRIPRO tildelinger -SFF søknader til 2. runde	Av hensyn til behandlingen av SFF søknader må møtet legges til siste halvdel av april.
PS-BF 3/26	Midten av juni, kl 9-15	Digitalt heldagsmøte	- FRIPRO tildelinger - Porteføljeanalyse - Innspill til satsingsforslag for 2028	
PS-BF 4/26	2. halvdel av september, kl 10-16	Fysisk heldagsmøte i Forskningsrådet	- FRIPRO tildelinger - Investeringsplan	
PS-BF 5/26	1. halvdel av november. kl 9-15	Digitalt heldagsmøte	- FRIPRO tildelinger - Orientering om statsbudsjettet - Møteplan for 2027	
PS-BF 6/25	1. halvdel av desember. kl 9-15	Digitalt heldagsmøte	- FRIPRO tildelinger - Orientering om status for satsingen på humaniora - Erfaringer med arbeidet i porteføljestyret i 2026 og plan for arbeidet i 2027	

